

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
ННІ психології та соціальної роботи

Кафедра загальної, вікової та соціальної психології імені М. А. Скока

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
освітнього ступеня «магістр»
на тему

«ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ТА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ»

Виконав:
студент 2 курсу, 61 групи
Труневич Олександр
Володимирович

Науковий керівник:
Мунасипова-Мотяш
Ірина Анатоліївна,
доцент кафедри
кандидат
біологічних наук
Захищено з оцінкою

Голова **ЕК**

Чернігів 2024

Студент(ка) _____

Підпис

П.І.Б.

Наук. Керівник _____

Підпис

П.І.Б.

Рецензент _____

Підпис

П.І.Б.

Кваліфікаційна робота розглянута на засіданні кафедри загальної, вікової та соціальної психології, протокол № _____ від «_____» _____ 2024 року. Студент(ка) допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРЕСАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ	9
1.1. Сутність понять «благополуччя особистості», «стрес», «управління стресами» і їх характерні ознаки	9
1.2. Історія та підходи дослідження «управління стресами в організації»	13
1.3. Методи і принципи дослідження, які можуть використовуватися при дослідженні «управління стресами в організації»	18
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРЕСАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ	27
2.1. Місце стресу в корпоративній культурі організації. Специфіка їх прояву, природа та особливості протікання.	27
2.2. Механізми «управління стресами» в організації. Методи вирішення конфліктів, методи попередження та подолання стресів.	35
2.3. Критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами.	44
Висновки до другого розділу.	50
РОЗДІЛ 3. ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ.	52
3.1. Заходи щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на стан ефективної діяльності організації.	52
3.2. Проблеми, що виникають під час управління стресами в організаціях	57
3.3. Рекомендації щодо вирішення виявлених проблем, що виникають під час управління стресами в організаціях.	63
Висновки до третього розділу.	70
ВИСНОВКИ	72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Дослідження психологічного благополуччя та стресостійкості стає особливо актуальним у контексті постійних змін та нестабільності сучасного світу. На рівні особистості здатність підтримувати психологічний комфорт і ефективно справлятися зі стресом на користь зміцнення фізичного здоров'я, знижує ризик розвитку хронічних захворювань та емоційного виснаження. Люди зі стійким психологічним станом краще адаптуються до нових умов, демонструють високу мотивацію та здатність приймати рішення у складних ситуаціях. Крім того, вони частіше відчувають задоволення від життя, мають більш позитивні міжособистісні відносини та успішніше інтегруються в соціальне середовище.

На рівнях колективів та організацій стресостійкість працівників має значний вплив на продуктивність праці, корпоративну культуру та загальний клімат у робочих групах. Підприємства, що інвестують у розвиток стресостійкості своїх співробітників та підтримку їх психологічного благополуччя, забезпечують більш стабільні результати, знижують рівень пloidності кадрів і підвищують конкурентоспроможність. У складні економічні часи, коли компанії стикаються з непередбаченими викликами, здатність працівників залишатися спокійними і зосередженими вирішує роль для подолання кризових ситуацій.

Також важливо підкреслити значення стресостійкості в навчальних закладах та освітньому середовищі. Студенти та учні, що розвивають здатність керувати своїм емоційним станом і підтримувати психологічне благополуччя під час навчання, демонструють вищу успішність, більшу успішність у навчальному процесі та кращу адаптацію до освітніх вимог. Це уникнути емоційного бадьорості, яке є серйозною проблемою у молодіжному середовищі. Таким чином, актуальність розвитку цих якостей стає критично важливою як на індивідуальному, так і на суспільному рівнях.

У глобальному вимірі дослідження психологічного благополуччя та стресостійкості також відкриває шляхи для підвищення якості життя населення загалом. Уряди багатьох країн все частіше впроваджують програми, спрямовані на розвиток цих аспектів серед громадян для зниження рівня депресії, тривожних розладів та інших проблем психічного здоров'я. Таким чином, підвищення рівня психологічного благополуччя та стресостійкості є однією з основних умов побудови стійких, здорових та процвітаючих суспільств.

Стан наукового дослідження. Методологічною базою дослідження стали ключові положення теорії управління стресами в організації. Розвиток цієї галузі базується на трудах видатних вчених, таких як Н.Г. Салміна, І.В. Дубровіна, А.К. Маркова, які внесли вагомий вклад у розуміння та вирішення проблем управлінських стресів. Дослідження також опирається на практичний досвід управління організацією, зокрема на роботи Я.Л. Коломінської та Є.А. Панько. Ці дослідниці внесли суттєвий внесок у розвиток стратегій та практик ефективного управління стресами та благополуччям на робочому місці. Деякі аспекти нашої роботи ґрунтуються на висвітленні питань управління стресами в організації, що було розглянуто у працях Т.П. Свиридюк та Л.І. Сонцевої. Ці дослідження визначають ключові аспекти впливу управлінських методів на формування та розвиток стресів на робочому місці.

Об'єкт дослідження — це психологічне благополуччя та стресостійкість як важливі аспекти психічного стану людини, що впливають на її здатність адаптуватися до життєвих викликів та підтримувати внутрішній рівень.

Предмет дослідження — це психологічні механізми, чинники та умови, які сприяють формуванню стресостійкості та збереженню психологічного благополуччя в умовах постійного стресу, а також зв'язку між рівнем стресостійкості і загальним благополуччям особистості.

Мета дослідження — це вивчення впливу стресостійкості на психологічне благополуччя людини, а також виявлення способів і методів розвитку стресостійкості для підтримки психологічної рівноваги, покращення якості життя та підвищення адаптивних можливостей людини в умовах поточного стресу та соціальних викликів.

Завдання дослідження :

1. проаналізувати сутність понять «благополуччя особистості», «стрес» і «управління стресами», а також виявити їх характерні ознаки.
2. дослідити історію розвитку підходів до управління стресами в організаціях, вивчити еволюційну теорію та моделі.
3. визначити методи та принципи, які можуть бути використані для дослідження управління стресами в організаційному середовищі.
4. вивчіть місце та роль у корпоративній культурі організації, а також специфіку його стресу проявів та природи.
5. оцінити механізми управління стресами в організаціях, включаючи методи боротьби з конфліктами та способи попередження стресових ситуацій.
6. визначні критерії оцінки ефективності управління стресами та конфліктами в організаціях.
7. розробити практичні рекомендації заходів щодо зниження негативного впливу стресу на ефективність організаційної діяльності.
8. виявляти та досліджувати основні проблеми, які працюють під час управління стресами в організаціях.
9. запропонувати рекомендації для покращення процесу управління стресами, базуючись на результатах аналізу та дослідження.

Наукова новизна даного дослідження не вдається у комплексному підході до вивчення управління стресами в організаціях, що охоплює як теоретичні, так і практичні аспекти цього процесу. У роботі вперше систематизовано сучасні підходи до визначення та управління стресом у корпоративній культурі, а також розроблено нові методологічні підходи до

оцінки ефективності управління стресом на рівнях організації. Дослідження поглиблює розуміння взаємозв'язку між стресостійкістю працівників, їхнім психологічним станом та продуктивністю праці, що дозволяє більш точно оцінювати вплив стресових факторів на організаційну діяльність. На основі проведеного аналізу були розроблені нові рекомендації щодо управління стресами, спрямовані на зниження їх негативного впливу та підвищення мотиваційного клімату в колективі, що досягає загальної ефективності.

Теоретичне значення роботи відбувається в розширених наукових проявах про природу стресу в організаційному середовищі, його вплив на психологічне благополуччя працівників і загальну продуктивність організації. Дослідження вносить вклад у розвиток теорії управління стресами, поглиблюючи розуміння взаємозв'язку між стресом, корпоративною культурою та ефективністю управління конфліктами. У роботі систематизовані основні підходи до визначення стресостійкості та механізми управління стресом, що дозволяють розробляти нові моделі для оптимізації роботи колективів. Це дослідження також сприяє розвитку психологічних концепцій, пов'язаних із впливом стресових ситуацій на поведінку працівників і функціонування організаційних систем.

Практичне значення роботи виникає в тому, що розроблені на основі рекомендацій дослідження можуть бути використані в організаціях для підвищення ефективності управління стресами та покращення загального мотиваційного клімату. Практичні інструменти для попередження та подолання стресів ефективним керівникам організацій мінімізують негативний вплив стресових факторів на роботу персоналу, знижують рівень емоційної бадьорості та підвищують стресостійкість співробітників. Результати дослідження можуть бути використані при розробці тренінгових програм, стратегій корпоративного управління та програм розвитку персоналу для підвищення ефективності командної роботи та створення здорового робочого середовища.

Інформаційна база дослідження складається з наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, присвячених проблемам управління стресами в організаціях, психологічного благополуччя та корпоративної культури. Використані праці з психології, менеджменту, соціології та організаційної поведінки, що стосуються теорії стресу, методів його подолання та управління конфліктами. Також до інформаційної бази належать аналітичні дані, звіти та дослідження, проведені в різних організаціях щодо стресостійкості працівників та впровадження методів боротьби зі стресом на робочому місці. Значну роль змінили законодавчі та нормативні акти, що регулюють питання охорони праці, психологічного здоров'я на робочому місці та управління людськими ресурсами. Безкоштовно, використані емпіричні дані, зібрані в ході опитувань та опитувань працівників різних організацій, а також матеріали з практичних тренінгів і програм, спрямованих на розвиток стресостійкості та покращення психологічного клімату в колективах.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що впровадження ефективних стратегій та методик управління стресами в організації сприятиме покращенню робочого клімату, зниженню кількості конфліктів та рівня стресу серед персоналу, що в свою чергу призведе до підвищення загальної продуктивності та задоволеності працівників.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРЕСАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ

1.1. Сутність понять «благополуччя особистості», «стрес», «управління стресами» і їх характерні ознаки

Благополуччя особистості — це багатовимірний стан, який охоплює як фізичне, так і психологічне здоров'я людини, її емоційне самопочуття, соціальну адаптованість та задоволеність життям. Поняття благополуччя включає різні аспекти, зокрема внутрішню гармонію, відчуття задоволення своїм життям, впевненість у собі та своїх можливостях, а також позитивне ставлення до майбутнього. Благополуччя особистості тісно пов'язане із загальним станом психічного здоров'я, яке забезпечує здатність людини адекватно реагувати на життєві виклики, приймати прийнятні комфортні рішення і відчувати почуття. Людина, що перебуває у стані здоров'я, здатна ефективно функціонувати в соціумі, зберігаючи емоційну стабільність та продуктивність.

Стрес — це природна реакція шкідливих речовин на зовнішні або внутрішні подразники, які вимагають від адаптації людини чи зміни поведінки. Він виникає внаслідок впливу фізичних, емоційних або психічних факторів, які можуть створити тиск, викликати напругу або відчуття дискомфорту. Стрес проявляється через психологічні та фізіологічні зміни в організмі, які можуть включати прискорене серцебиття, підвищену тривожність, зниження концентрації, емоційне підвищення, розлади сну та інші ознаки. Стрес традиційно поділяється на два види: еустрес (позитивний стрес), який стимулює людину до дій та завершує її працездатність, і дистрес (негативний стрес), який був до виснаження, проблеми зі здоров'ям та зниження ефективності. Причинами стресу можуть бути різні життєві події, такі як зміна роботи, фінансові труднощі, конфлікти в колективі або сім'ї, а також важкі навантаження на робоче місце.

Управління — це комплекс заходів і стратегій, спрямованих на запобігання, пом'якшення та подолання стресових ситуацій для збереження фізичного та психологічного здоров'я людини. Ефективне управління стресами вимагає застосування як індивідуальних методів, таких як розвиток стресостійкості, навчання техніці релаксації та управління часом, так і колективних стратегій, які можуть впроваджуватися на рівні організації. Наприклад, це можуть бути заходи щодо створення сприятливого робочого середовища, формування підтримуючої корпоративної культури, оптимізації робочих процесів, надання емоційної підтримки співробітникам або організації тренінгів із розвитку навичок управління стресом.

Основними ознаками благополуччя особистості є емоційна стабільність, внутрішнє почуття гармонії, задоволеність життям і роботою, високий рівень енергії та мотивації до діяльності, а також здатність встановлювати конструктивні соціальні зв'язки. Характерними ознаками стресу є відчуття напруженості, тривожності, емоційне виснаження, фізичні симптоми (головний біль, втома, порушення сну), дратівливість та зниження продуктивності. Що стосується управління стресами, його основними ознаками є здатність особистості або організації вчасно розпізнавати стресові фактори, застосовувати адекватні методи їх подолання, підтримувати здоровий робочий клімат і запобігати розвитку хронічного стресу серед працівників.

Управління стресами має вирішальне значення для організацій, уникнути збереження продуктивності працівників, уникнути емоційного підвищення та покращити загальний психологічний клімат у колективі. Це особливо важливо в умовах сучасного динамічного ринку, де працівники часто стикаються з високими вимогами до ефективності та швидкості роботи, що може призвести до перевантаження та стресу.

У теорії та практиці стрес переважно розглядається стосовно конкретного індивідуума. Так, у Великому тлумачному словнику сучасної української мови стрес розглядається як «стан організму, що виявляється у

формі напруження або специфічних пристосувальних реакцій у відповідь на дію зовнішніх або внутрішніх факторів» [5, с. 104]. У Великому комплексному словнику української мови подається доволі схоже визначення: «стан організму, що виникає у відповідь на дію несприятливих зовнішніх або внутрішніх чинників (стресорів); виявляється у формі напруження або специфічних пристосувальних реакцій» [6, с. 522]. Л. М. Смеляненко, В. М. Петюх, Л. В. Торгова, А. М. Гриненко також приєднуються до думки, що стрес – це стан індивіда, який виникає під екстремальними впливами зовнішнього та внутрішнього походження, що зумовлюють порушення фізичної та психологічної рівноваги [7]. У вищенаведених трактуваннях стрес розглядається з позиції стану організму, що формується під впливом негативних чинників середовища функціонування.

Окремі науковці розглядають стрес з позиції наслідків від його дії на особу. Так, О. М. Гірняк та П. П. Лазановський зазначають, що стрес – це фізіологічна та психічна перевтома організму, яка викликає певні відхилення, що проявляються у підвищеній пасивності або активності людини [11, с. 268]. На підставі аналізування літературних джерел [7, с.11] та вивчення практичного досвіду можна запропонувати розглядати поняття «стрес» багатоаспектно, зокрема:

- як явище, що виникає під впливом дії екстремальних чинників внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування;
- як система реакцій суб'єкта або об'єкта на специфічні впливи факторів середовища;
- як стан, котрий не належить до категорії органічних і характеризується істотними відхиленнями від нього.

Управління конфліктами є комплексним підходом до взаємодії з конфліктами в організаційному середовищі з метою досягнення конструктивних результатів та підтримання позитивних міжособистісних відносин. Його сутність полягає в адаптивному реагуванні на конфліктні

ситуації, врахуванні інтересів всіх сторін та розробці стратегій для досягнення компромісу або вирішення проблем.

Управління стресами – це системний підхід до роботи з факторами, що викликають стрес, з метою забезпечення психологічного благополуччя працівників та підтримки їхньої ефективності. Сутність управління стресами полягає в розробці та використанні стратегій для управління емоційною реакцією на стресори, зменшення негативного впливу стресу на організаційні процеси та підтримці психічного здоров'я працівників. Ознаками ефективного управління стресами є сприяння адаптації до навантаження, планування та вирішення проблем, а також підтримка позитивного робочого оточення.

Системний підхід до управління стресами в організації не лише зменшити негативні наслідки для працівників, а й підвищити загальну ефективність компанії. Це включає в себе як індивідуальні, так і організаційні інтервенції. Індивідуальні підходи зосереджуються на розвиток особистісних навичок, таких як емоційна стійкість, тайм-менеджмент, усвідомленість і техніки релаксації (наприклад, медитація або дихальні вправи). Організаційні заходи можуть включати впровадження гнучких графіків роботи, забезпечення належних умов для відпочинку та перерв, проведення тренінгів з управління стресом, а також підтримку зі сторони керівництва чи колег.

Ефективне управління стресами дозволяє не лише зменшити кількість конфліктів та стресових ситуацій, а й підвищити рівень задоволеності працівників своєю роботою, що в свою чергу сприяє зниженню плинності кадрів і покращенню результатів діяльності компанії. Також знижується ризик емоційної бадьорості, який часто виникає внаслідок тривалого впливу стресових факторів і призводить до зниження продуктивності, втрати мотивації та підвищеного рівня на робочому місці через захворювання.

Організації, які успішно впроваджують стратегії управління стресами, можуть краще адаптуватися до змін, мати стійкі колективи та загалом

продемонструвати вищу конкурентоспроможність на ринку. Здатність до управління також є важливою компетентністю сучасного стрес-лідера, останні керівники повинні не тільки підтримувати свій власний рівень стресостійкості, але й забезпечувати свої підлеглі ресурси та інструменти для подолання стресових ситуацій. Це може включати створення атмосфери підтримки, відкритого спілкування та стимулювання особистісного розвитку.

Підсумовуючи, благополуччя особистості, стрес та управління стресами — це взаємопов'язані компоненти, що впливають на ключову роль у забезпеченні здорової психологічної атмосфери як на індивідуальному рівні, так і в масштабах організацій. Розуміння цих концепцій та їх застосування на практиці сприяє створенню більш гармонійних умов для роботи, зниженню ризику виникнення конфліктів, підвищенню мотивації працівників та загальної успішності органу.

Інтеграція обох аспектів у життя організації дозволяє досягти гармонії в колективі, сприяти підвищенню продуктивності праці та забезпечувати загальний успіх.

1.2. Історія та підходи дослідження «управління стресами в організації»

Історія дослідження управління стресами в організації має свої корені в психології та управлінні, і проходить крізь етапи еволюції, враховуючи зміни в соціально-економічних та технологічних умовах.

Початкові дослідження в області стресів спрямовані були на вивчення впливу цих явищ на ефективність праці та психічне здоров'я працівників. В рамках класичної теорії управління було акцентовано увагу на уникненні стресів в організації, спробах зниження їх впливу шляхом формалізації та ієрархізації процесів [7, с.18].

Сучасні підходи до дослідження вказують на те, що стреси – це не лише негативні явища, але й мають потенціал для позитивних змін та особистісного росту. Модерні теорії управління стресами враховують їх конструктивний характер та важливість для інновацій та творчості в організації. Дослідження в галузі управління стресами виходять за межі традиційних підходів та враховують психологічні, фізіологічні, технологічні та соціокультурні аспекти впливу стресів на організаційний контекст. Сучасні підходи акцентують увагу на стрес-менеджменті, визнанні та підтримці робочого колективу та індивідуальних стратегій подолання стресів (рис.1.1).

Усе це свідчить про те, що історія та підходи до дослідження управління конфліктами і стресами в організації є динамічними та постійно розвиваються, враховуючи сучасні тенденції та вимоги організаційного управління.

Історія дослідження управління стресами в організації почалася з середини ХХ століття, коли вчені почали звертати увагу на негативний вплив стресу на робоче місце. Важливий внесок у розуміння стресу зробив Ганс Сельє, який у 1936 році сформулював теорію загального адаптаційного синдрому. Сільє визначальний стрес як неспецифічну реакцію організму на будь-які зовнішні чи внутрішні подразники, що призводять до змін у фізіологічних і психологічних процесах. Він вважав, що стрес має три стадії: тривожність, опір і виснаження. Ця модель стала основою для подальших стресових досліджень, в тому числі й у контексті організацій.

У 1960-1970-х роках дослідження стресу в організаціях почали набувати популярності в західних країнах, зокрема в США та Великобританії. Це було пов'язано з індустріалізацією та зростанням вимог до працівників. Вивчення стресу на робочому місці стало одним із ключових напрямків організаційної психології та менеджменту. У цей час дослідники почали розробляти перші моделі управління стресами, акцентуючи увагу на тому, як організаційна

культура, стиль керівництва та умови праці впливають на рівень стресу серед працівників.

Одним із важливих підходів ставковий поведінковий підхід, який фокусувався на тому, як окремі працівники реагують на стрес та як можна навчити їх контролювати свої емоції та поведінку. Бігевіористи наголошували на важливості таких практик, як саморегуляція, контроль емоцій та навички адаптації до стресових ситуацій. Також у 1970-х роках розвивався весь когнітивний підхід, який вивчав, як переконання, думки та сприйняття ситуації впливають на виникнення стресу. Вчені, такі як Альберт Елліс та Аарон Бек, довели, що стрес розвивається через когнітивні викривлення, тобто неправильне сприйняття ситуацій, і що управління стресом можливо через зміну мислення та раціоналізацію переживання.

У 1980-х і 1990-х роках з'явилися численні моделі, які досліджували вплив стресу на працівників з урахуванням організаційних факторів. Модель професійного стресу Роберта Карезі (1980-ті роки) виділяє основні фактори, що викликають стрес на роботі, включаючи великі робочі навантаження, підтримку зі сторони керівництва та колег, відчуття несправедливості, низький рівень контролю над власною роботою. Він запропонував модель, в якій стрес продовжується через розрив між вимогами роботи та здатністю працівника їх виконувати. Ця модель актуальна на сьогодні, стреси на робочому місці часто є наслідком дисбалансу між обов'язками та ресурсами, які має працівник.

Паралельно розвивалися системні підходи, які розглядали організацію як цільовий механізм, де стрес можна управляти через зміни в структурах, комунікаціях та управлінських процесах. Серед прихильників цього підходу був Томас Кокс, який розробив багаторівневу модель управління стресом в організаціях, де акцент був зроблений на необхідності змін не тільки в поведінці індивідуумів, але й на рівнях у всій організаційній системі.

Наприкінці ХХ — на початку ХХІ століття почали досліджувати соціально-психологічні аспекти управління стресами. Дослідники виявили,

що соціальна підтримка на робочому місці, дружні стосунки з колегами та адекватне керівництво значно знижують рівень стресу. Важливу роль у цьому зростають корпоративна культура, яка сприяє розвитку довіри та відкритого спілкування, та мотиваційні чинники, які допомагають працівникам відчувати свою значущість і цінність у колективі.

З розвитком технологій та збільшенням темпів життя в останнє десятиліття також зростає інтерес до цифрових технологій в управлінському стресі. Використання мобільних додатків для медитацій, програм для контролю емоцій та відстеження стану здоров'я допомагають працівникам знизити рівень стресу в реальному часі. Дослідження в цій галузі зосереджені на тому, як технології можуть покращити психологічне благополуччя працівників та допомогти організаціям ефективно керувати стресами.

Таким чином, історія дослідження управління стресами в організації пройшла довгий шлях від початкових фізіологічних та психологічних теорій стресу до сучасних системних і технологічних підходів. Сьогодні встановлено, що для ефективного управління стресом необхідно використовувати індивідуальні, організаційні та соціальні чинники, що впливають на працівників, а також використовувати комплексні стратегії для створення здорового робочого середовища.

Таким чином, дослідження управління конфліктами та стресами в організації є важливою галуззю, яка виростає за межі традиційних підходів. Розвиток цієї теми враховує психологічні, соціальні, організаційні, технологічні, економічні та стратегічні аспекти впливу конфліктів та стресів на організаційний контекст. Історія досліджень вказує на поступовий розвиток підходів до управління стресами в організації. Починаючи з розгляду психологічних та соціологічних аспектів, дослідники поступово включили організаційні, технологічні, економічні та стратегічні виміри, створюючи комплексний підхід до вивчення проблеми.

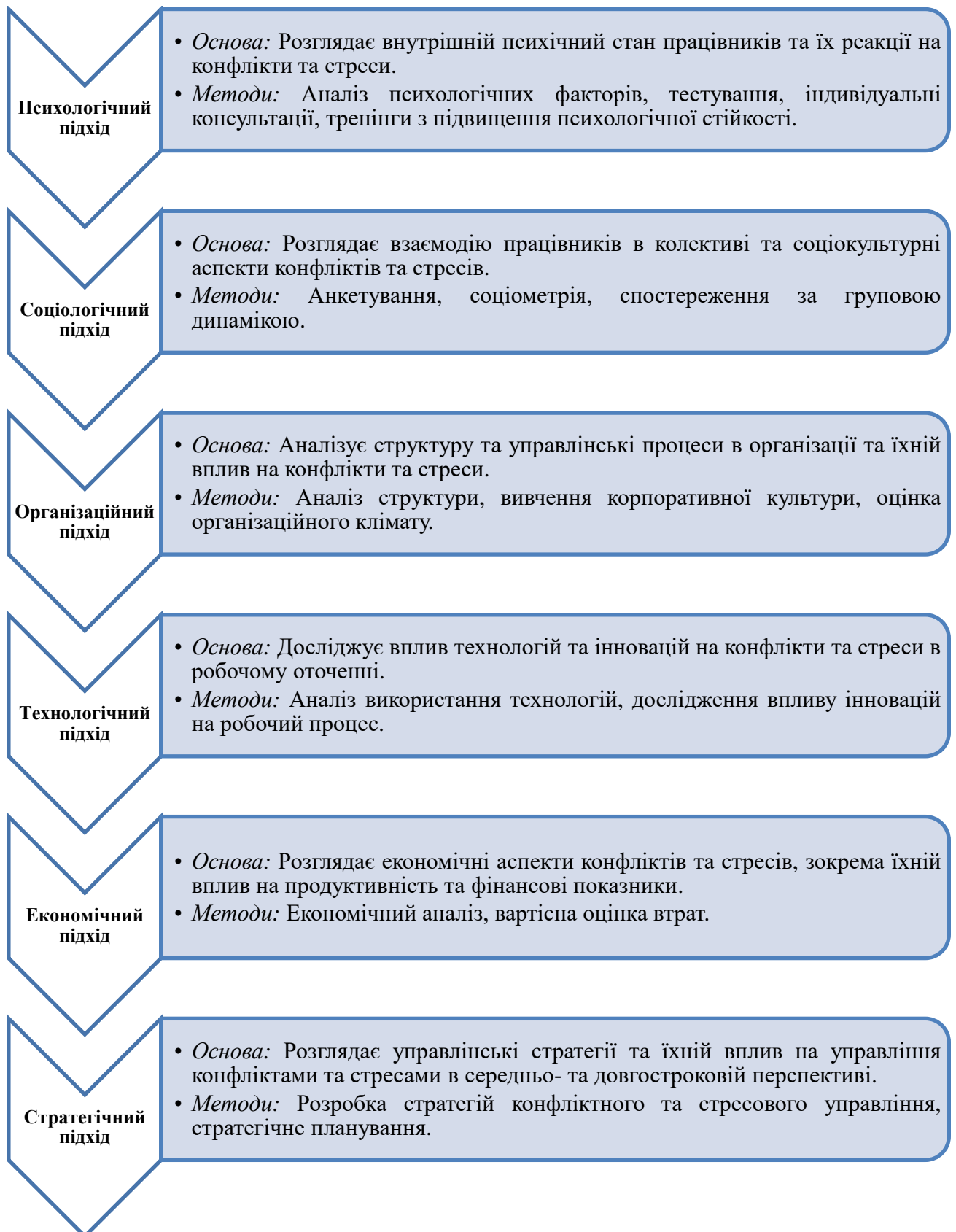

Рис.1.1. Підходи до дослідження управління стресами в організації

Сучасні підходи акцентують увагу на стрес-менеджменті, визнанні та підтримці робочого колективу та індивідуальних стратегій подолання стресів. Взаємодія цих підходів створює можливість для розробки ефективних стратегій управління стресами в організації, сприяючи покращенню організаційного клімату та забезпеченню стабільності та ефективності у роботі колективу.

1.3. Методи і принципи дослідження, які можуть використовуватися при дослідженні «управління стресами в організації»

Сучасний менеджмент розглядає використання проектного підходу як головного резерву підвищення ефективності функціонування підприємства. В контексті проблемної ситуації ми виокремлюємо наступні методи для аналізу управління стресами в організації (рис. 1.2).

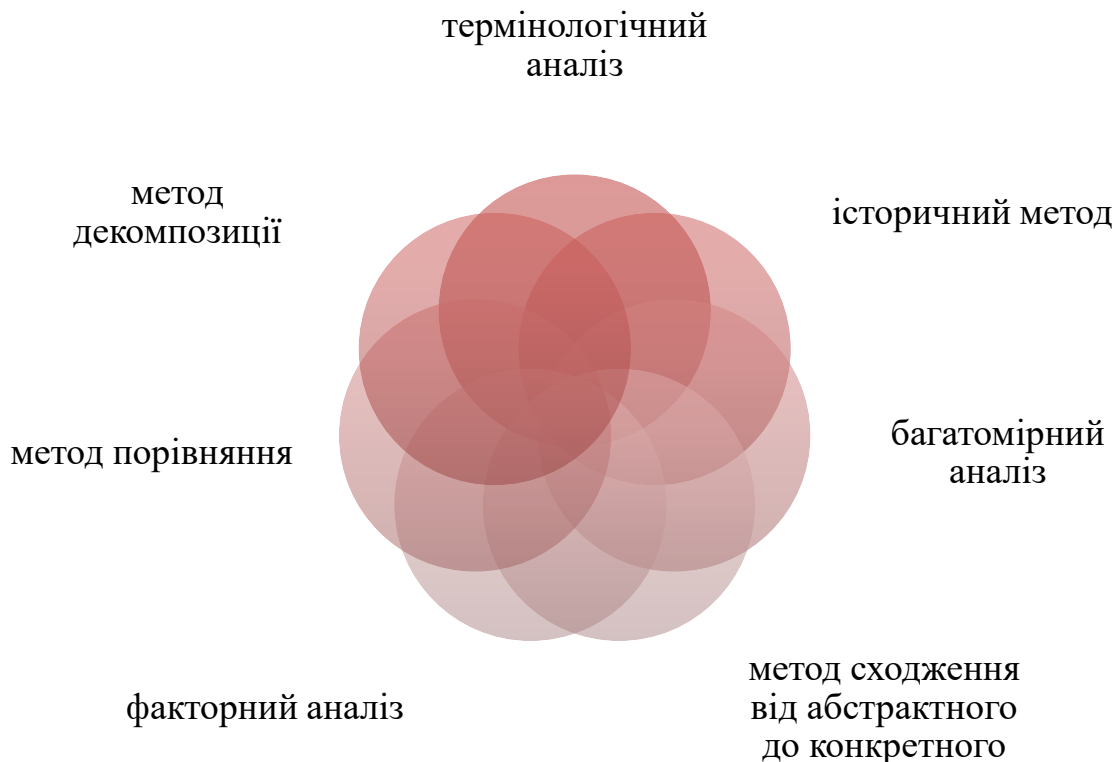

Рис. 1.2. Методи дослідження

Для виконання ключового завдання роботи ми використали метод термінологічного аналізу, щоб пояснити зміст головних понять дослідження «стрес», «управління стресом». Відповідно до визначення Цехмістової Г. В., даний метод спрямований на «розкриття сутності досліджуваних явищ шляхом виявлення й уточнення значень, сенсу термінів, їх визначників» [27].

Для дослідження історії взаємозв'язку проектного підходу з управлінням організації був використаний історичний метод, щоб окреслити хронологічні процеси управління стресами в організації в контексті складної динамічної системи. Важинський С. Е. окреслює історичний метод як «метод, що передбачає дослідження виникнення, формування і розвитку об'єктів у хронологічній послідовності, в результаті чого дослідник одержує додаткове знання про процес, який вивчає» [1, с. 40]. Застосовується, в нашому випадку, з метою дослідження складних об'єктів, які розвиваються.

Для характеристики місця конфлікту і стресу в корпоративній культурі організації, а також специфіки їх прояву, природи та особливостей протікання було використано індуктивний метод, з метою розгляду елементів як складної системи. Як вважає науковий дослідник Каламбет С.В. «індукція - форма наукового пізнання, логіка якого розгортається від конкретного до загального, тобто загальне положення виводять логічним шляхом з одиничних суджень» [6, с.57].

Для визначення сутності та змісту механізмів управління стресами в організації використали багатомірний аналіз, з метою комплексного дослідження даного поняття як складної системи. За визначенням Полинської Г. А. «багатомірний аналіз призначений для вивчення багатовимірних явищ, тобто явищ, що характеризуються більш ніж двома різними ознаками» [16]. Наступним кроком ми керуємось методом сходження від абстрактного до конкретного, що передбачає виділення критеріїв оцінки ефективного управління стресами. Як описав Важинський С.Е.[1, с. 46], даний метод передбачає виділення конкретного у мисленні, яке виступає як процес синтезу після розчленування цілого на окремі сторони,

елементи, їх відокремленого дослідження та наступного вивчення в усьому комплексі взаємозв'язків і єдності різноманітних проявів з численними визначеннями

При аналізі заходів щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на стан ефективної діяльності організації використовуємо факторний аналіз. Петришин Г. П. зазначив, що «мета факторного аналізу - визначити вплив факторів на досліджувані процеси та явища» [15, с. 112] .

В роботі над ще одним завданням нашої роботи, ми керувались методом екстраполяції. Згідно з підручником Каламбет С.В. цей метод наукового дослідження, полягає в «розповсюдженні висновків, отриманих про один об'єкт із класу на весь клас таких об'єктів» [6, с. 92]. Сюди також входить розповсюдження певних закономірностей чи тенденцій досліджуваного об'єкта.

Досвід показує, що управління стресами в організації неможливе без його всебічного динамічного аналізу, вивчення впливу чинників. Комплексна оцінка управління конфліктами та стресами передбачає збір, систематизацію, узагальнення й аналіз інформації. В свою чергу точність і повнота вивчення об'єкта аналізу залежить від джерел інформації.

Протягом дослідження проблемної ситуації будуть використовуватись наступні принципи:

1. Об'єктивність (для достовірності представлених фактів, вся робота буде заснована на використанні процедур та методів, що сприятимуть отриманню максимуму інформації, логічного викладення, змістовного обґрунтування, наявності доказової бази).

2. Концептуальна зв'язність (в дослідження покладено принцип системної єдності, що дотримується до кінця роботи).

3. Системність (Проектний підхід подається у вигляді складної динамічної системи, елементи якої взаємозалежні та взаємопов'язані).

4. Наукова етика (всі першоджерела та наукові надбання будуть підтверджуватись наявністю посилань в тексті та у відповідному списку в кінці роботи).

5. Хронологічний зв'язок дослідження (структурні елементи роботи повинні бути логічно подані, в чіткій послідовності та взаємозв'язності між собою).

Дослідження проблемної ситуації ставить перед собою мету розкрити та проаналізувати ключові поняття, які формують основу цього підходу та впливають на ефективність управління організацією [11, с.349].

1) Проектний підхід: Це стратегічний метод управління, що базується на створенні та впровадженні проектів для досягнення конкретних цілей. Він орієнтований на результат, систематизує діяльність організації та сприяє інноваційному розвитку. Проектний підхід передбачає чітку постановку завдань, визначення ресурсів та контроль за виконанням.

2) Управління організацією: Це комплексний процес, що включає в себе прийняття стратегічних рішень, розподіл ресурсів та контроль за виконанням завдань для досягнення мети та забезпечення сталого розвитку організації. Управління організацією орієнтоване на оптимізацію процесів та реагування на зміни внутрішнього та зовнішнього середовища.

3) Ефективність управління: Це ключовий критерій, який визначається здатністю організації до досягнення своїх цілей та максимізації результативності. Ефективне управління передбачає оптимальне використання ресурсів, вдалий вибір стратегій та вміння адаптуватися до змін.

4) Інноваційний розвиток: Це концепція, що визначає активне впровадження новаторських ідей, технологій та підходів у діяльність організації з метою забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Ці поняття взаємодіють у рамках дослідження, визначаючи стратегічний контекст та напрями оптимізації управлінських процесів для

досягнення успіху та сталості організації в умовах конфліктного та стресового середовища.

Таким чином, в ході дослідження проблемної ситуації ми використовуємо різноманітні методи, що сприяють глибокому та всебічному аналізу та розумінню контексту даної проблеми: термінологічний аналіз, історичний метод, багатомірний аналіз, метод сходження від абстрактного до конкретного, факторний аналіз, метод порівняння та метод декомпозиції.

Дослідження управління стресами в організації та підтримці особистості є актуальним у сучасному світі, де стрімкий темп життя та підвищені потреби на робочому місці можуть негативно вплинути на психоемоційний стан працівників. Вивчення цієї теми передбачає використання різноманітних методів і принципів, які можуть допомогти виявити, зрозуміти та вирішити проблеми, пов'язані зі стресом на робочому місці, а також підвищити загальний рівень благополуччя співробітників.

Одним із основних методів дослідження є якісні та кількісні дослідження. Кількісні методи, такі як опитування, опитування та тести, дозволяють зібрати статистичні дані про рівень стресу серед працівників, їх реакції на стресовий стан та фактори, які його викликають. За допомогою таких інструментів можна встановити кореляцію між різними аспектами організаційного середовища та рівнем стресу, що дає змогу розробити ефективні стратегії для його управління. Якісні методи, зокрема інтерв'ю та фокус-групи, дозволяють глибше зрозуміти суб'єктивний досвід співробітників, їхні думки та відчуття стресу щодо стресу, а також методи, які вони використовують для його подолання.

Принципи дослідження також виконують важливу роль. Один із ключових принципів — це системний підхід, який передбачає врахування всіх елементів організації та їхніх взаємозв'язків. Стрес в одній частині системи може мати вплив на інші її частини, тому важливо досліджувати організацію як єдине ціле. Це виявити не тільки індивідуальні, але й системні проблеми, які сприяють виникненню стресу. Іншим принципом є участь

працівників у процесі дослідження. Залучення співробітників до обговорення та формування рекомендацій щодо управління стресом ускладнень не лише більшої точності отриманих даних, але й у них є мотивація до зміни в організації.

Також є принцип етики. Дослідження повинні проводитися з дотриманням етичних норм, що забезпечують конфіденційність отриманої інформації та добровільність участі. Це особливо актуально в контексті чутливих тем, таких як стрес і психічне здоров'я, де нерегульований збір даних може завдати шкоди учасникам.

На практиці для дослідження управління стресами та підтримки благополуччя особистості в організації можна використовувати моделі та теорії, які дають структурований підхід до аналізу. Наприклад, теорія стресу Лазаруса і Фолкмана, яка підкреслює взаємозв'язок між індивідами та середовищем, може слугувати основою для розробки заходів, спрямованих на зменшення стресу. Застосування інтервенцій на основі доказів, таких як програми управління стресом, тренінги з розвитку емоційної інтелектуальності або практики усвідомленості, може суттєво підвищити загальний рівень благополуччя працівників.

Важливим аспектом є також оцінка ефективності впроваджених заходів. Регулярний моніторинг і оцінка впливу програми на рівень стресу та загального благополуччя можна вносити корективи та адаптувати стратегії відповідно до потреб працівників.

Отже, дослідження управління стресами в організації та підтримці особистості потребує комплексного підходу, що поєднує різноманітні благополучні методи, принципи та практики. Важливо лише визначити фактор стресу, але й створити сприятливе середовище, яке забезпечить психічне та психічне благополуччя співробітників, підвищуючи їхню продуктивність та загальну задоволеність життям.

Розуміння та правильне використання ключових понять проблемної ситуації є важливим етапом для ефективного управління стресами в організації. Це дозволяє досягти поставлених цілей, забезпечити оптимальне використання ресурсів та забезпечити стабільний розвиток організації.

Висновки до першого розділу

У розділі 1, присвяченій методології дослідження управління стресами в організації, важливі застосування сутності ключових понять, таких як «чя особистості», «стрес» та «благополучне управління стресами», а також їх характерні ознаки. Благополуччя особистості охоплює не тільки фізичне здоров'я, а й почуття та соціальне задоволення, що впливає на якість життя та продуктивність праці. Стрес, у своєму разі дискомфорту, розглядається як реакція факторів на зовнішні або внутрішні подразники, які можуть викликати або порушити функцію. Управління стресами є процесом, оцінками та контролем стресових факторів, з метою мінімізації їх негативного впливу на працівників і забезпечення їх благополуччя.

Історично, підходи до дослідження управління стресами в організації еволюціонували від простого розуміння стресу як негативного чинника до більш комплексного сприйняття, що включає в себе і позитивні аспекти стресу. Дослідники показують на різноманітні теоретичні моделі, такі як модель транзакційного стресу Лазаруса і Фолкмана, які акцентують увагу на індивідуальному сприйнятті стресу та механізмах копіngu, що використовують для його подолання. Це веде до визнання важливості не лише інтервенцій на рівнях організації, а й розвитку емоційної стійкості працівників.

Методи і принципи, які застосовуються в дослідженні управління стресами, включають як кількісні, так і якісні підходи. Кількісні методи, такі як опитування та опитування, можуть отримати статистичні дані про рівень стресу в організації, тоді як якісні методи, наприклад, інтерв'ю та фокус-групи, дають можливість глибше зрозуміти індивідуальні переживання співробітників. Важливим принципом є системний підхід, що забезпечує врахування всіх елементів організації та їх взаємозв'язків, а також етичні норми, що гарантують конфіденційність та добровільність участі.

Таким чином, при дослідженні управління стресами в організації важливо враховувати комплексність явищ, які взаємодіють між собою. Читке розуміння сутності термінів, історії та підходів, а також дослідження методів і принципів створює основу для формування ефективних стратегій, що сприяють зниженню рівня стресу та покращенню загального благополуччя працівників, що, у своїй ситуації, позитивно впливає на продуктивність та атмосферу в колективі.

РОЗДІЛ 2.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ УПРАВЛІННЯ СТРЕСАМИ В ОРГАНІЗАЦІЇ

2.1. Місце стресу в корпоративній культурі організації. Специфіка їх прояву, природа та особливості протікання.

Стрес у корпоративній культурі організації займає важливе місце, після чого він може впливати на всі аспекти діяльності компанії — від продуктивності працівників до загального клімату в колективі. Його прояви виявляються в різних формах, таких як емоційна напруженість, фізичні симптоми, зниження мотивації, конфлікти між працівниками та підвищена плинність кадрів. Корпоративна культура, яка не враховує фактори стресу, може призвести до негативних наслідків, включаючи зниження здоров'я співробітників, зниження якості обслуговування клієнтів і загальне падіння результативності компанії.

Природа стресу в організації часто пов'язана з високими вимогами, які ставляться перед працівниками, невизначеністю у виконанні завдань, недостатнім ресурсним забезпеченням та відсутністю підтримки зі сторони керівництва. У таких умовах працівники можуть відчувати тиск, що в такому випадку до емоційного виснаження та зниження задоволеності роботою. Особливості протікання стресу в корпоративному середовищі залежать від багатьох факторів, включаючи характеристики окремих працівників, організаційну структуру, стиль управління та загальну атмосферу в колективі.

Важливим аспектом є також те, що стрес може мати як негативний, так і позитивний вплив. У помірних дозах стрес може служити стимулом для досягнення нових цілей і підвищення продуктивності. Однак, якщо рівень стресу перевищує допустимі межі, він стає деструктивним і веде до бадьорості, тривожності та депресії. Це особливо актуально в сучасному

світі, де вимоги до працівників зростають, а ресурсів для їх виконання часто не вистачає.

Управління стресом у корпоративній культурі вимагає комплексного підходу. Організації повинні проводити заходи, щоб створити сприятливе середовище для роботи, що включає навчання співробітників методам управління стресом, впровадження програм підтримки психічного здоров'я та формування культури відкритості, де працівники можуть вільно висловлювати своє переживання та отримувати необхідну допомогу. Це не тільки допоможе знизити рівень стресу, але й сприяти формуванню сильної корпоративної культури, де кожен працівник відчуває себе цінним і підтримуваним.

Отже, стрес у корпоративній культурі є складним і багатограним явищем, яке потребує важливого вивчення та управління. Розуміння його специфіки, природи та особливостей протікання дозволяє організаціям створити умови для здорового та продуктивного робочого середовища, що позитивно впливає на загальний успіх і стійкість компанії в умовах сучасного бізнес-середовища.

Управління стресом у корпоративній культурі також забезпечує розвиток ефективних комунікаційних стратегій. Відкритість у спілкуванні між керівництвом і працівниками є важливою умовою для виявлення стресових факторів. Керівники повинні активно слухати своїх співробітників, заохочуючи їх поділитися своїми переживаннями і труднощами. Це створює атмосферу довіри, де працівники стають безпечнішими і мають змогу підтримувати підтримку.

Іншою важливою складовою є формування команди. Командна робота розподілити навантаження і зменшує індивідуальний стрес, штат співробітників може складатися один на один. Розвиток навичок командної роботи та взаємодії, а також проведення спільних заходів, що зміцнюють колективний дух, сприяють зниженню стресу. Команди, в яких співробітники

підтримують одного, здатні більш ефективно впоратися з тиском і викликами, що постають перед ними.

Крім того, окремо є інвестування в розвиток професійних навичок працівників. Підвищення кваліфікації та надання послуг для навчання не допускає позбавлення їхньої конкурентоспроможності, а й дозволяє їм відчувати впевненість у своїх силах. Коли працівники знають, що володіють необхідними навичками для виконання своїх обов'язків, це знижує їхній рівень стресу і закінчується задоволеністю роботою.

Необхідно також звернути увагу на фізичне середовище праці. Забезпечення комфортних умов роботи, таких як ергономічні меблі, належне освіта та доступ до природного середовища, може позитивно вплинути на емоційний стан працівників. Створення зони для відпочинку і релаксації, де співробітники можуть відволіктися від роботи і відновити свої сили, також є одним з аспектів зменшення стресу.

Безкоштовно, ця компанія може впроваджувати програми, спрямовані на покращення фізичного здоров'я працівників, такі як заняття спортом, йогою або медитацією. Ці практики не тільки знижують рівень стресу, а й сприяють загальному благополуччю, підвищуючи енергійність і продуктивність працівників.

Загалом, стрес в організації — це явище, яке вимагає активного управління з боку керівництва. Успішне управління в корпоративній культурі є ключовим елементом, що впливає на ефективність роботи організації, задоволеність працівників і, в кінцевому підсумку, на досягнення стратегічних цілей компанії. Впровадження комплексних підходів до управління стресом, що враховують специфіку та особливості, здатне забезпечити сталий розвиток роботи організації, зміцнення її позицій на ринку та підвищення її конкурентоспроможності в умовах сучасного бізнес-середовища. Таким чином, усвідомлення значення стресу в корпоративній культурі та вживання відповідних заходів допоможе створити здорове, продуктивне і мотивоване робоче середовище.

У контексті управління стресом в організації важливо також відіграти роль лідерства. Керівники мають бути прикладом у створенні здорової корпоративної культури, яка сприяє благополуччю співробітників. Їхнє ставлення до стресу, здатність виявляти емоційний інтелект і підтримувати позитивну атмосферу в колективі можуть істотно вплинути на те, як працівники справляються зі стресовими ситуаціями. Лідери повинні навчитися розпізнавати ознаки стресу у своїх співробітників і проводити заходи для підтримки їх психічного здоров'я. Це може включати організацію індивідуальних бесід, підтримку гнучкого графіка роботи або залучення фахівців для проведення тренінгів із управлінням стресом.

Також важливо впроваджувати програми оцінки ризиків, пов'язаних із стресом на робочому місці. Збір даних про рівень стресу серед працівників через анонімне опитування чи аналітику може допомогти ідентифікувати основні проблеми та можливості вирішення. Завдяки цим даним організація може не тільки вивести джерела стресу, але й оцінити ефективність впроваджених програм управління стресом.

Дослідження показують, що залучення працівників у процес створення стратегій з управління стресом може значно підвищити їхню ефективність. Коли працівники відчують, що їхня думка враховується, вони більше інших підтримують впроваджені зміни та активно долучаються до ініціатив, які сприяють покращенню атмосфери на робочому місці. Таким чином, спільна робота над стратегіями управління стресом може не лише знизити його рівень, але й підвищити загальну мотивацію і задоволеність працівників.

Одним із важливих аспектів є визнання важливості балансу між роботою і особистим життям. Сучасні організації повинні підтримувати політику, яка сприяє гнучкості в робочих графіках, дозволяючи працівникам пристосовувати свої робочі роки під особисті потреби. Це може включати можливість працювати віддалено, скорочений робочий день або надання додаткових днів відпустки для покращення загального стану працівників.

Змінення конфлікту між роботою і особистим життям погіршити рівень стресу та підвищити загальну продуктивність.

Крім того, організації можуть запроваджувати регулярні тренінги та семінари, що стосуються управління стресом і психічним здоров'ям. Ці програми можуть навчити працівників ефективним стратегіям подолання стресу, що включають методи релаксації, техніки управління часом та розвитку навичок спілкування. Знання та навички, набуті на таких заходах, можуть стати потужним інструментом для зниження стресу та підвищення психологічної стійкості працівників.

Місце конфлікту і стресу в корпоративній культурі організації визначається як важливий аспект, який впливає на ефективність та внутрішні взаємини серед співробітників. Конфлікти та стрес можуть виникати з різних причин і мати серйозні наслідки для якості роботи та загального благополуччя колективу.

У багатьох випадках, конфлікти виникають через різниці в управлінському підході, стилі комунікації, або розбіжності у розумінні корпоративних цілей та цінностей. Такі конфлікти можуть народжувати напругу та дисгармонію серед колективу, порушуючи згуртованість та співпрацю.

Стрес в корпоративній культурі може виникати як внаслідок конкретних ситуацій, так і через загальну атмосферу в організації. Трудовий стрес може виникати внаслідок високого темпу роботи, невизначеності завдань, або неправильного розподілу ресурсів [5, с.18]. Підвищений рівень стресу може призводити до зниження продуктивності, зростання відсотку виробничих помилок та втрати талановитих працівників.

Організації повинні активно працювати над вирішенням конфліктів та стресу, впроваджуючи ефективні механізми комунікації та стресового управління. Це може включати в себе тренінги з комунікаційних навичок, психологічну підтримку для співробітників, а також визначення та розробку чітких стратегій управління конфліктами. Важливо також створити

атмосферу взаємопідтримки та розуміння в колективі, що дозволяє позитивно впливати на корпоративну культуру та забезпечувати ефективне функціонування організації.

Специфіка прояву конфліктів та стресу в корпоративній культурі залежить від численних чинників, що включають організаційну структуру, стиль управління, комунікаційні процеси та індивідуальні особливості працівників. Важливо розглядати ці аспекти для ефективного вирішення та управління конфліктами та стресом в організації (рис.2.1).

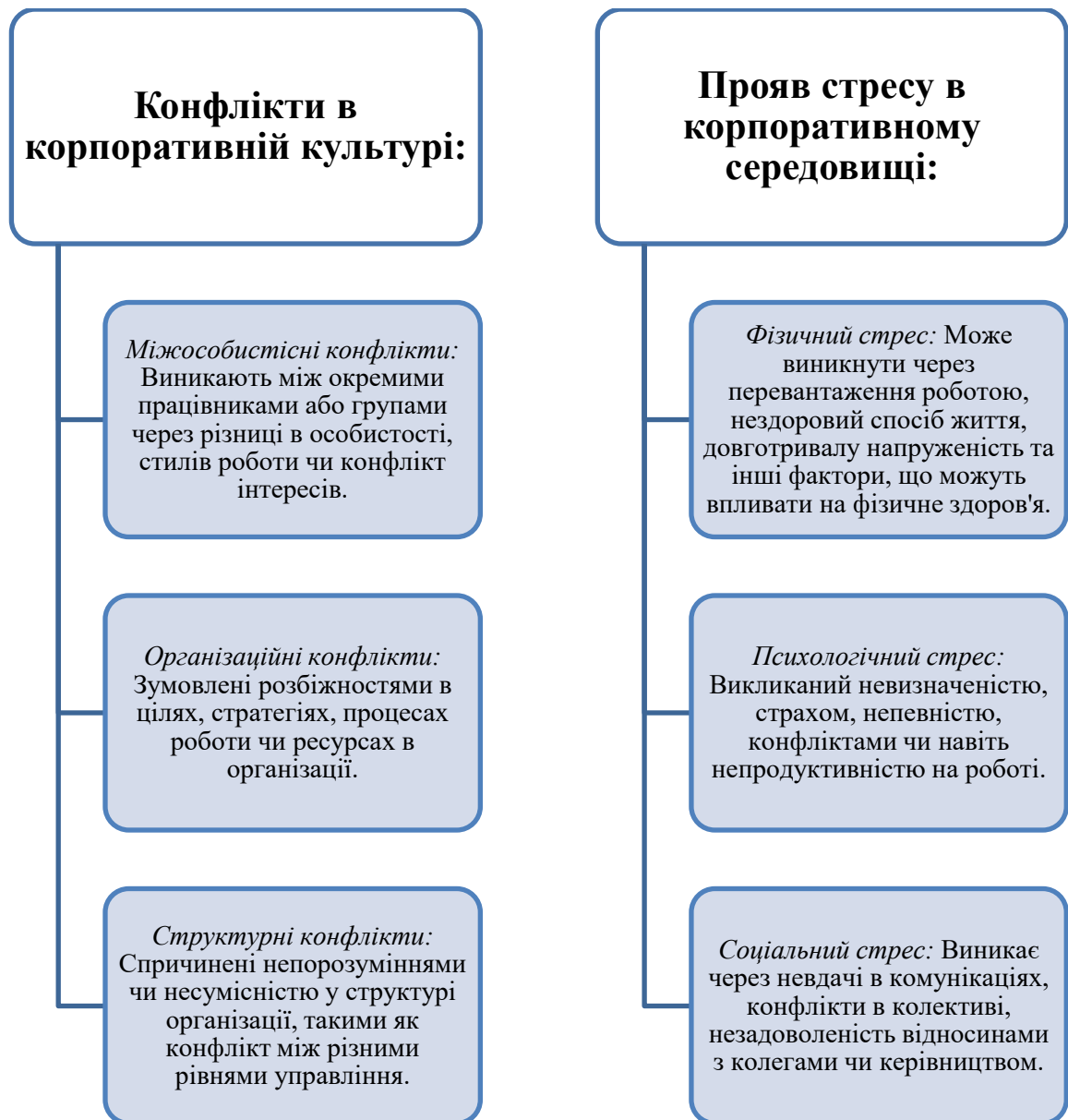

Рис.2.1. Специфіка прояву конфліктів та стресу в корпоративній культурі

Специфіка прояву цих явищ в корпоративному середовищі вимагає комплексного підходу до їх управління, включаючи вдосконалення комунікації, розвиток навичок конфліктного управління та впровадження програм стрес-менеджменту для забезпечення позитивної та продуктивної робочої атмосфери [8].

1) Природа та особливості конфліктів:

- Функціональні конфлікти: Можуть стимулювати креативність та новаторство в організації, сприяючи вирішенню проблем та покращенню робочих процесів.

- Дисфункціональні конфлікти: Призводять до роздратувань, погіршують комунікацію та співпрацю, що може впливати на продуктивність та задоволеність роботою.

2) Прояв стресу:

- Фізичний стрес: Здебільшого пов'язаний із здоров'ям працівника та може виникнути через перевантаження, неправильний режим роботи та недостатній відпочинок.

- Психологічний стрес: Виникає через несприятливі робочі умови, невизначеність завдань, конфлікти або тиск від керівництва.

3) Природа та особливості стресу:

- Активний стрес: Характеризується зосередженням енергії на подоланні труднощів та досягненні поставлених завдань.

- Пасивний стрес: Може виникнути, коли працівник втрачає контроль над ситуацією та відчуває безпомічність.

Розуміння специфіки та особливостей прояву конфліктів та стресу дозволяє керівництву та співробітникам ефективно реагувати, впроваджуючи стратегії зменшення конфліктів та стресу в організаційному середовищі.

Таким чином, конфлікти та стрес є невід'ємною частиною корпоративної культури організації, впливаючи на її функціонування та взаємодію між співробітниками. Специфіка їх прояву і природа мають значний вплив на ефективність роботи та загальний клімат в компанії.

У корпоративному середовищі конфлікти можуть виникати на різних рівнях, включаючи міжособистісні та організаційні конфлікти. Важливо розрізняти функціональні та дисфункціональні конфлікти, оскільки перші можуть стимулювати розвиток та творчість, тоді як дисфункціональні можуть призводити до негативних наслідків для команди та організації в цілому [4, с.160].

Суттєве місце в корпоративній культурі займає стрес, який може бути фізичним та психологічним. Фізичний стрес може виникнути через невірний режим роботи чи неприділення уваги здоров'ю працівників. Психологічний стрес, з свого боку, може виникнути через невизначеність завдань, конфлікти, або тиск від керівництва.

Особливості протікання стресу можуть бути різними, включаючи активний стрес, що спонукає до дії, та пасивний стрес, коли працівник втрачає контроль та відчуває безпомічність.

Зрозуміння специфіки конфліктів та стресу у корпоративному середовищі дозволяє розробляти та впроваджувати ефективні стратегії управління, спрямовані на підтримку позитивного робочого клімату та підвищення ефективності організації. Необхідно акцентувати увагу на попередженні конфліктів, визначенні їх джерел та реалізації методів стрес-менеджменту для підтримки психологічного здоров'я працівників.

Не менше є аналіз впливу стресу на організаційну культуру. Якщо стрес стає системним явищем, це може призвести до формування негативних цінностей у колективі, таких як уникнення відповідальності, недовіра між працівниками та вихідні ініціативи. зазвичай, важливо вчасно реагувати на підвищений рівень стресу, щоб уникнути деградації корпоративної культури. Оцінка морального стану працівників і вжиття заходів для покращення атмосфери може суттєво змінити зменшення на краще.

Узагальнюючи, стрес у корпоративній культурі організації — це багатогранне явище, яке вимагає всебічного підходу до управління. Від правильного виявлення та аналізу його причин до впровадження стратегій,

які сприяють благополуччю працівників, — все це критично для створення здорового та продуктивного робочого середовища. Інвестування в управління лише покращує стан працівників, але й сприяє загальному стресу успіху та конкурентоспроможності організації. Системний підхід до вирішення проблем стресу дозволяє компаніям адаптуватися до змінених умов бізнес-середовища та підтримувати позитивний імідж як роботодавців, які дбають про своїх співробітників.

2.2. Механізми «управління стресами» в організації. Методи вирішення конфліктів, методи попередження та подолання стресів.

Управління в організації є комплексним процесом, який включає в себе різноманітні стресові механізми, які допомагають зменшити стресові навантаження, запобігти конфліктам і подолати їх, якщо вони все ж відображаються. Із ключових механізмів є створення здорового та підтримуючого відчуття вашого середовища, яке дозволяє працівникам комфортно і безпечно. Це можна досягти через формування культури відкритого спілкування, де співробітники можуть вільно висловлювати свою думку, переживання та занепокоєння, не боячись суду чи репресій.

Методи вирішення конфліктів в організації є основним аспектом управління стресом. Конфлікти можуть виникати через різні причини, такі як розбіжності в інтересах, різні стилі роботи або недостатнє спілкування. Один із ефективних методів вирішення конфліктів — це активне слухання. Цей метод забезпечує важливе сприймання думок і почуттів іншої сторони, що дозволяє уникнути непорозумінь і втратити напругу. Важливо, щоб учасники конфлікту відчували, що їхню точку зору враховують і поважають, що сприяє досягненню компромісу.

Крім того, метод медіації може бути корисним у вирішенні конфліктів. У цьому випадку третя, нейтральна особа (посередник) сторонам пошуку

спільну мову, сформулювати проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення. Медіація може порушити емоційний тягар конфлікту і надати нові перспективи для розв'язання проблеми. Важливо, щоб керівництво організації заохочувало використання таких методів і створювало умови для їх реалізації.

Профілактика стресу також є ключовим компонентом в управлінні стресом в організації. Одним із методів попередження стресу є проведення тренінгів і семінарів, спрямованих на розвиток навичок управління часом, планування завдань та оптимізацію. Працівники, які знають, як ефективно організувати свій час, мають менше шансів зіткнутися зі стресовими ситуаціями. Крім того, програми розвитку емоційного інтелекту допомагають працівникам розпізнавати свої емоції та емоції колег, що сприяє кращому управлінню стресом.

Важливо також впроваджувати програми фізичного і психічного благополуччя, які можуть включати поняття спортом, йогою, медитацією чи релаксаційними техніками. Вони лише не знижують рівень стресу, але й покращують загальне самопочуття співробітників. Підтримка здорового способу життя може стати одним з аспектів корпоративної культури, що знижує ризик виникнення стресових ситуацій.

Ще одним механізмом управління стресом є регулярна оцінка робочого середовища. Організації повинні проводити опитування та анкетування, щоб зрозуміти, які чинники викликають стрес у працівників, і вживати відповідних заходів для їх усунення. Це може включати зміну умов праці, перегляд обов'язків або забезпечення більшої підтримки з боку керівництва.

Важливим елементом є також навчання працівників методам самостійного управління стресом. Знання про техніку релаксації, методи дихання або вправи на зосередження можуть стати в нагоді в моменти підвищеного стресу. Коли працівники мають інструменти для самостійного управління своїм емоційним станом, це забезпечує їхню стійкість до стресу і підвищує загальну продуктивність.

Управління стресами в організації є завданням, яке потребує комплексного підходу, що включає в себе як профілактичні, так і реактивні заходи. Використання методів вирішення конфліктів, профілактики стресу та розвитку навичок самостійного управління емоціями є основними механізмами, які сприяють створенню здорового робочого середовища. Організації, які активно впроваджують ці механізми, можуть не тільки знизити рівень стресу серед працівників, але й підвищити їх мотивацію, задоволеність роботою і, в кінцевому підсумку, загальну продуктивність.

Крім виділених механізмів, в основному аспектом управління стресами в організації є створення чіткої структури та визначення ролей у команді. Коли працівники чітко розуміють свої обов'язки та відповідальність, ймовірність виникнення стресових ситуацій знижується. Важливо, щоб керівники забезпечували чіткість у комунікаціях і надавали співробітникам можливість звертатися за допомогою у разі необхідності. Відповідно до конкретних організацій, можуть бути створені спеціальні комісії або команди, які займаються питаннями стресу і благополуччя працівників.

Ефективна комунікація також є критично важливою в управлінні стресом. Організації повинні заохочувати відкритий обмін інформацією про стрес і його вплив на продуктивність. Проводити регулярні збори, на яких обговорюються проблеми, пов'язані зі стресом, та шляхи їх вирішення. Підтримка активного діалогу між співробітниками та керівництвом дозволяє ідентифікувати проблеми на ранніх стадіях і запобігти їх загостренню.

Система винагород та визнання також може зіграти важливу роль зі зниженням стресу. Працівники, які відчують, що їхня праця цінується і визнається, менші до стресових станів. Регулярні нагороди, похвали та визнання досягнень можуть значно підвищити мотивацію і задоволеність працівників. Створення культури визнання також може спонукати співробітників підтримувати один одного, що позитивно вплине на загальну атмосферу в організації.

Не менше використовує використання гнучких робочих умов, які дозволяють працівникам краще адаптувати свої робочі навантаження до особистих потреб. Гнучкі графіки, можливість працювати віддалено або варіанти часткової зайнятості можуть зменшити тиск і допомогти співробітникам краще збалансувати роботу між роботою та особистим життям. Це, у свою чергу, зменшує ризик виникнення стресу та забезпечує загальну продуктивність. Важливою частиною програми управління стресом є й оцінка результатів. Організації повинні регулярно оцінювати ефективність впроваджених стратегій шляхом збору відгуків, опитування або аналізу показників продуктивності. Відстеження змін рівня стресу і задоволеності працівників дозволяє коригувати програми та підходи, щоб забезпечити їх відповідність потребам співробітників.

Крім того, варто відзначити, що управління стресом не є одноразовим заходом, а вимагає постійної уваги та зусиль з боку керівництва та працівників. Систематичне підвищення обізнаності про важливість психічного здоров'я, проведення навчальних програм та створення можливостей для відпочинку та відновлення можуть допомогти у створенні середовища, де стрес розглядається не як незначний супутник роботи, а як явище, яке можна контролювати та зменшувати.

Важливим аспектом у підтримці психологічного благополуччя є також програми, що сприяють соціальному взаємодії серед працівників. Командні активності, корпоративні заходи та соціальні проекти можуть допомогти зміцнити стосунки в колективі, що знижує рівень стресу та покращує атмосферу в організації. Створення соціальної підтримки є місцем фактора у подоланні стресу, серед співробітників, які відчують підтримку колег, легше справляються з труднощами.

На завершення, управління в організації потребує комплексного підходу, що включає стрес механізми, методи та стратегії, які не дозволяють зменшити стресові навантаження, запобігти виникненню конфліктів і підтримати психічне благополуччя працівників. Використання різноманітних

інструментів, активна комунікація, розвиток культури визнання та впровадження гнучких умов праці — це лише кілька можливих шляхів, які можуть допомогти створити організацію здорове та продуктивне робоче середовище. Системна робота в цьому напрямку не тільки покращує добробут працівників, але й досягає ефективності та успішності самої організації.

Крім зазначених аспектів, важливою була роль керівництва в управлінні стресом в організації. Лідери мають вплив на атмосферу в колективі і можуть формувати культуру, що підтримує добробут працівників. Керівники, які демонструють емоційну інтелектуальність, відкритість до зворотного зв'язку та готовність підтримувати своїх співробітників, створюють середовище, де працівники відчувають себе цінними і зрозумілими.

Також важливо, щоб лідери не лише пропагували здоровий спосіб життя, а й особисто дотримувалися цих принципів. Коли керівництво бере участь у програмах з управління стресом і пропагує їх, це може заохотити активність співробітників до участі та зміцнити корпоративну культуру. Наприклад, якщо керівники беруть участь у заняттях з йоги або медитації, це лише покращує їхнє власне благополуччя, але й служить прикладом для команди.

Підвищення кваліфікації працівників у сфері управління стресом також є місцем елементом. Організації можуть пропонувати тренінги, на яких співробітники навчаються техніці зниження стресу, таким як когнітивно-повідінкова терапія, дихальні вправи та методи релаксації. Це дає можливість працівникам отримати нові навички, які вони можуть використовувати у повному житті, що знижує загальний рівень стресу.

Оцінка психологічного стану працівників — ще один важливий аспект управління стресом. Використання опитувань або інтерв'ю для визначення рівня стресу і благополуччя в колективі може надати корисну інформацію для коригування програми управління стресом. Це дозволяє визначити проблеми на ранній стадії та вжити заходів для їх прийняття.

Важливо, щоб організації також звертали увагу на фактори, які викликають стрес у робочому середовищі, такі як перевантаження роботою, недостатня підтримка або наявність ресурсів. Індивід аналізу робочих процесів ілення слабких місць може допомогти зменшити стресову ситуацію. Наприклад, якщо з'ясується, що працівники часто відчувають тиск через терміни виконання завдань, керівник може вважати можливість оптимізації робочих процесів або делегування частини обов'язків.

Також не слід забувати про важливість фізичного здоров'я працівників. Організації можуть запроваджувати програми, що сприяють фізичній активності, наприклад, створювати спортзали або організовувати спортивні заходи. Фізична активність знижує рівень стресу, покращує настрій і завершує загальне відчуття благополуччя.

Участь у благодійних проектах і соціально відповідальних ініціативах також може допомогти зменшити стрес. Якщо працівники беруть участь у спільних зусиллях, це сприяє зміцненню командного духу та взаємодопомоги, що, у свою чергу, покращує атмосферу в організації.

Важливо, щоб організація визнавала, що управління стресом — це процес, який потребує постійного вдосконалення. Регулярна програма перегляду і політика управління стресом, адаптація їх до нових викликів і потреб співробітників є результатом досягнення довгострокового успіху. Успішні організації постійно відстежують тенденції у сфері управління стресом, впроваджуючи нові методи і технології, щоб залишитися на передовій у цьому важливому аспекті управління.

Для завершення ефективного управління стресами в організації вимагає інтеграції різних стратегій, механізмів і підходів, які орієнтовані на підтримку добробуту працівників. Від взаємодії між працівниками і керівництвом до впровадження практики фізичного і психічного здоров'я — все це змінює ключову роль у створенні здорового і продуктивного робочого середовища. Якщо організації усвідомлюють значення управління стресом і вживають активних заходів для його зниження, вони не тільки покращують

добробут своїх працівників, але й сприяють досягненню своїх бізнес-цілей і успіху в конкурентному середовищі.

Механізми «управління конфліктами і стресами» в організації включають різноманітні методи та стратегії, спрямовані на ефективне вирішення конфліктів та зменшення рівня стресу серед працівників. Нижче подано методи вирішення конфліктів та методи попередження та подолання стресів:

Методи вирішення конфліктів:

1) Комунікаційні навички: Розвиток навичок ефективної комунікації допомагає уникати непорозумінь, конфліктів і підвищує загальну робочу атмосферу.

2) Позитивне погодження і компроміс: Знаходження спільного рішення, яке враховує інтереси всіх сторін, сприяє покращенню відносин.

3) Медіація: Залучення третьої сторони (медіатора), яка допомагає сторонам досягти взаємовигідної угоди.

4) Управління конфліктами: Використання методів управління конфліктами, таких як аналіз причин, визначення спільних цілей та планування дій.

Механізми «управління стресами» в організації відіграють ключову роль у забезпеченні здорового та продуктивного робочого середовища [9]. Призначення цих механізмів полягає у тому, щоб запобігати та ефективно вирішувати конфлікти, а також управляти стресами серед працівників, щоб забезпечити оптимальний рівень робочого комфорту та ефективності.

Основні аспекти ролі та призначення цих механізмів можна визначити наступним чином (рис.2.2).

Превентивна роль

- **Конфліктопрофілактика:** Розробка та впровадження стратегій та політик, спрямованих на попередження виникнення конфліктів та стресів.
- **Тренінги та освіта:** Надання працівникам навичок ефективної комунікації, управління емоціями та стресом, що сприяє побудові позитивних міжособистісних відносин.

Управлінська роль

- **Медіація та конфліктологія:** Залучення третьої сторони для вирішення конфліктів шляхом медіації або консультування з конфліктологом.
- **Стрес-менеджмент:** Розробка та впровадження програм стрес-менеджменту для допомоги працівникам у подоланні стресів та забезпечення психологічного благополуччя.

Сприяння здоров'ю та ефективності

- **Гнучкість у робочому графіку:** Надання працівникам можливості гнучкого регулювання робочого часу для підтримки балансу між роботою та особистим життям.
- **Психологічна підтримка:** Забезпечення доступу працівників до психологічних консультантів та ресурсів для підтримки психічного здоров'я.

Організаційна культура

- **Створення позитивного середовища:** Закладення цінностей та норм, що сприяють взаєморозумінню, співпраці та підтримці в колективі.
- **Залучення працівників:** Залучення співробітників до процесів прийняття рішень та вирішення конфліктів, що зміцнює їхню відчуття власної значущості.

Рис.2.2. Призначення механізмів «управління стресами»

Механізми «управління конфліктами і стресами» створюють умови для того, щоб колектив функціонував ефективно, працівники відчували підтримку та були здатні ефективно вирішувати трудові та емоційні виклики.

Методи попередження та подолання стресів [17, с.90]:

- Програми стрес-менеджменту: Впровадження програм та тренінгів зі стрес-менеджменту для працівників, які навчають ефективним стратегіям подолання стресу.
- Гнучкі робочі графіки: Забезпечення гнучких графіків роботи, що дозволяють пристосовувати робочий день до індивідуальних потреб працівників.
- Підтримка від колективу: Створення підтримуючого колективу та розширення мережі підтримки серед працівників.
- Організаційна культура: Створення позитивної організаційної культури, що підтримує баланс роботи та особистого життя, а також сприяє здоровому ставленню до роботи.

Ці методи сприяють створенню здорового та продуктивного робочого середовища, де працівники можуть ефективно управляти конфліктами та стресами, що може позитивно впливати на їхню продуктивність та задоволеність роботою.

Таким чином, розробка та ефективне впровадження механізмів управління конфліктами і стресами в організації має велике значення для створення сприятливого та продуктивного робочого середовища. Методи вирішення конфліктів, такі як тренінги з управління конфліктами та підтримка відкритого обміну інформацією, допомагають створити гармонійні відносини між співробітниками.

Управління стресами також є важливим аспектом корпоративного управління, і застосування методів попередження та подолання стресів дозволяє забезпечити психологічний комфорт працівників. Тренінги, консультативна підтримка та фізичне благополуччя сприяють створенню умов для збереження фізичного та психічного здоров'я персоналу.

Рекомендації щодо впровадження гнучких робочих умов, регулярної оцінки робочого навантаження та психосоціального клімату сприяють підвищенню загальної робочої ефективності та задоволеності працівників.

Загалом, інтеграція цих механізмів в організаційну культуру сприяє створенню стійкого та успішного підприємства, де керівництво та персонал спільно працюють над вирішенням трудових та міжособистісних питань, щоб досягти взаємовигідного розвитку та досягнення поставлених цілей.

2.3. Критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами

Оцінка ефективного управління конфліктами і стресами в організації є місцем етапом, який дозволяє виявити сильні та слабкі сторони існуючих підходів. Першим критерієм є задоволеність працівників. Ефективне управління конфліктами і стресами повинно привести до покращення загального морального клімату в колективі, що відображається на рівні задоволеності співробітників. Вимірювання задоволеності може здійснюватися через регулярне опитування, де працівники висловлюють свої думки щодо ефективності управлінських заходів, умов праці та стосунків у командах. Високий рівень задоволеності про те, що конфлікти і стреси ефективно керуються, а співробітники відчувають підтримку з боку керівництва.

Іншим критерієм є швидкість реагування на конфлікти. Індивідуальне ефективне управління забезпечується благополуччям і вирішенням проблем, перш ніж вони переростуть у серйозні конфлікти або призведуть до високого рівня стресу. Організації повинні мати механізми для швидкого реагування на скарги та запити працівників. Чим швидше проблема вирішується, тим менше часу і ресурсів витрачається на її усунення, а також зменшується ймовірність негативних наслідків для команди.

Третій критерій є рівень зниження стресу і конфліктів у колективі. Для цього можна використовувати інші показники, такі як кількість витрат, виникнення конфліктів, а також рівень енергетики серед працівників.

Зниження цих показників результати про ефективність управлінських практик, спрямованих на зниження стресових навантажень і конфліктних ситуацій. Позитивні зміни в цих показниках підтверджують, що організація успішно реалізує стратегії управління стресом і конфліктами.

Четвертим критерієм оцінки є розвиток комунікативних навичок працівників. Організації повинні оцінювати, ефективні співробітники здатні спілкуватися один з одним, вирішувати конфлікти і обмінюватися інформацією. Навички конструктивної комунікації сприяють зменшенню непорозуміння і конфліктів, а також покращують взаєморозуміння в колективі. Для оцінки цього критерію можна використовувати тренінги та навчальні програми, а також опитування, що фіксують зміни в комунікаційних практиках.

П'ятим критерієм є інтеграція управлінських практик у загальну стратегію організації. Ефективне управління конфліктами і стресами повинно бути невід'ємною частиною стратегічного планування організації. Оцінюючи цей критерій, важливість зміни, чи враховуються аспекти управління стресом і конфліктами в довгострокових планах компанії. Чітка інтеграція цих аспектів сприяє створенню стабільного середовища, в якому працівники можуть відчувати підтримку та сприяти розвитку організації.

Шостим критерієм оцінки є наявність зворотного зв'язку між керівництвом і працівниками. Ефективне управління конфліктами і стресами забезпечує відкритість до зворотного зв'язку, що дозволяє організації постійно вдосконалювати свої підходи. Проведення регулярних зустрічей, обговорень та опитувань виявлених проблем і шляхів їх вирішення. Коли працівники відчують, що їхні думки враховуються, це сприяє зниженню стресу та покращує загальну атмосферу в колективі.

Останнім критерієм є моніторинг та оцінка результатів. Організації повинні регулярно проводити аналіз ефективності заходів, спрямованих на управління стресами і конфліктами. Це можна включати як якісні, так і кілька показників, що відображають зміни рівня стресу, задоволеності

працівників, мінімальних конфліктів та інших аспектів. Постійний моніторинг дозволяє вчасно вносити корективи та вдосконалювати стратегії управління.

Критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами в організації включають низку параметрів, які визначають успішність заходів, спрямованих на управління цими явищами. Оцінка враховує якість заходів, спрямованих на попередження та вирішення конфліктів, а також на зменшення та ефективне подолання стресових ситуацій (рис. 2.3).

Проактивність заходів	Ефективність управління конфліктами і стресами оцінюється за рівнем передбаченості та адаптивності заходів, спрямованих на попередження виникнення конфліктів і стресів.
Зменшення інцидентів	Оцінка включає кількість та інтенсивність конфліктів і стресових ситуацій, які виникають в організації, і здатність управлінського персоналу їх запобігати.
Участь та задоволеність працівників	Здатність управління взаємовідносинами впливає на рівень задоволеності та залученість працівників, що служить показником успішності управління конфліктами і стресами.
Ефективність вирішення конфліктів	Оцінюється швидкість та результативність процесів вирішення конфліктів, а також збереження позитивного робочого клімату.
Забезпечення психологічної безпеки	Критерій враховує наявність програм та ініціатив, спрямованих на створення психологічної безпеки серед працівників.
Результативність методів подолання стресів	Оцінка включає ефективність застосованих методів для подолання стресових ситуацій та відновлення психоемоційного стану персоналу.
Системність і стратегічність підходів	Визначається системність та відповідність стратегій управління конфліктами і стресами загальній стратегії розвитку організації.

Рис.2.3. Критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами

Ці критерії дозволяють оцінити ефективність заходів та програм, спрямованих на управління конфліктами і стресами в організації, та забезпечити стаке покращення психосоціального клімату на робочому місці.

У висновку можна відзначити, що критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами в організації визначають ключові параметри, які допомагають оцінити якість та результативність заходів, спрямованих на управління цими явищами. Проактивність заходів, їхня адаптивність та передбаченість є основними факторами, що впливають на успішність попередження та розв'язання конфліктів і стресових ситуацій.

Оцінка, здійснювана за кількістю та інтенсивністю конфліктів і стресових ситуацій, є важливим показником ефективності управління, а вивчення рівня задоволеності та залученості працівників свідчить про позитивний вплив на робочий колектив.

Ключовим елементом ефективного управління є також системність і стратегічність підходів. Врахування конфліктів і стресів у загальній стратегії розвитку організації дозволяє забезпечити їхнє комплексне управління та врахування в контексті завдань та цілей компанії.

Результативність методів подолання стресів та ефективність вирішення конфліктів є визначальними критеріями для оцінки впливу управлінських рішень на психосоціальний клімат в колективі. Особливу увагу варто звертати на розробку та впровадження методичних рекомендацій, спрямованих на покращення якості життя працівників та забезпечення психологічної безпеки. Враховуючи вищезазначені критерії, організація може визначити ефективні напрямки для управління конфліктами і стресами, сприяючи покращенню робочого середовища, задоволеності персоналу та загальної продуктивності.

Таким чином, оцінка ефективності управління конфліктами і стресами в організації включає різні критерії, які забезпечують оцінку рівня задоволеності працівників, швидкість реагування на проблеми, зниження стресових навантажень, розвиток комунікативних навичок, інтеграцію управлінських практик у загальну стратегію, наявність зворотного зв'язку та моніторинг результатів. Використання цих критеріїв дає можливість організаціям розвивати більш ефективні підходи до управління стресом і

конфліктами, що в своєму разі позитивно впливає на загальний клімат у колективі та продуктивність праці.

Оцінка ефективності управління конфліктами і стресами в організації не може бути завершена без розгляду аспектів інноваційних підходів та технологій, які можуть значно покращити ці процеси. Наприклад, використання технологій, таких як платформи для анонімного зворотного зв'язку, може створити безпечне середовище для вираження думок і проблем, які створюються в колективі. Це дозволяє працівникам відкрито висловлювати своє переживання без страху перед наслідками, що можуть призвести до перевіреного виявлення та вирішення конфліктних ситуацій.

Іншою важливою складовою є впровадження програм навчання та розвитку, які сприяють підвищенню комунікативних навичок і вирішенню конфліктів. Навчальні семінари і тренінги можуть надавати працівникам інструменти для конструктивного вирішення конфліктів, що у свій час знижує стрес і покращує міжособистісні стосунки в колективі. Оцінка ефективності таких програм може підтримуватися через аналіз змін поведінки працівників у стресових ситуаціях або за допомогою оцінок, які фіксують їхній розвиток у цьому напрямку.

Крім того, варто отримати створення підтриму вашого робочого середовища. Організації, які активно пропагують баланс між роботою та особистим життям, можуть спостерігати за зниженням рівня стресу серед працівників. Оцінка ефективності програми гнучкого графіка, віддаленої роботи чи забезпечення додаткових днів відпустки дозволяє роботу, наскільки успішно компанія впроваджує ці ініціативи для покращення благополуччя співробітників.

Аналіз корпоративної культури також є невід'ємною частиною оцінки ефективності управління стресами і конфліктами. Організації, в яких здійснюється співпраця, підтримка і повага, здатні зменшити кількість конфліктів і стресових ситуацій. Оцінка культури може проводитися через

опитування на тему цінностей і переконань, які панують у колективі, а також через спостереження за міжособистісними стосунками.

Важливим аспектом є також визнання ролі психологічного здоров'я працівників. Організації можуть проводити оцінку психологічного стану співробітників за допомогою тестів та опитувань, які можуть виявити рівень стресу, тривоги та емоційного напруження. Це дає можливість зрозуміти, ефективно реалізовувати програми управління стресом, а також визначити потреби працівників у додатковій підтримці.

Крім того, організації можуть запроваджувати механізми для заохочення здорових звичок, таких як фізична активність і правильне харчування. Вимірювання участі працівників у програмах з оздоровлення, таких як спортивні заходи або курси здорового харчування, також може служити критерієм ефективності управління стресом. Залученість працівників до таких програм погіршує покращення їхнього фізичного та психічного стану, а також зниження загального рівня стресу.

На завершення оцінка ефективності управління конфліктами і стресами в організації є багатограним процесом, що включає різні критерії та підходи. Задоволеність працівників, швидкість реагування на конфлікти, рівень зниження стресу, комунікативний розвиток навичок, інтеграція практичного управління у стратегію організації, наявність зворотного зв'язку, моніторинг результатів, використання інноваційних технологій, створення середовища підтримки та підвищення психологічного здоров'я працівників — усі ці аспекти є підвищення для забезпечення успішного управління стресами і конфліктами. Якщо організації систематично впроваджують ці елементи, вони не тільки покращують добробут своїх співробітників, але й сприяють підвищенню продуктивності та загальному успіху.

Висновки до другого розділу

Стрес є невід'ємною частиною життя організації, що часто відображає стан корпоративної культури. В умовах швидкого розвитку технологій та постійних змін у бізнес-середовищі стрес може проявлятися як на індивідуальному рівні, так і на рівні колективу. Успішні організації визнають, що стрес може мати як позитивні, так і негативні наслідки. На позитивному боці стрес може служити джерелом мотивації та творчості, сприяючи підвищенню продуктивності. Проте, коли стрес стає сильнішим, він може призвести до бадьорості, зниження морального духу, підвищення плідності кадрів і навіть до серйозних проблем зі здоров'ям працівників.

Специфіка прояву стресу в корпоративній культурі може варіюватись у залежності від типу організації, її структури та цінностей. Наприклад, у конкурентних середовищах, де домінує висока продуктивність, стрес може виявлятися у формі тиску на досягнення результатів і термінів. У таких випадках працівники можуть відчувати постійне нервово напруження, що негативно впливає на їхнє психологічне здоров'я. Навпаки, в організаціях, де акцент робиться на співпраці та підтримці, стрес може бути менш вираженим, інші працівники відчують безпеку та підтримку з боку колег та керівництва.

Природа стресу також змінюється у зв'язку з особистісними характеристиками працівників. Люди з високим рівнем тривожності або низькою самооцінкою можуть бути більш вразливими до стресових ситуацій. Особливості протікання в колективі можуть проявлятися у змінах у комунікаційних стресових паттернах, зниженні продуктивності, а також у загальному емоційному стані команди. Важливо, щоб організація розуміла ці аспекти і вживала заходи для пом'якшення негативних наслідків стресу.

Управління в організації передбачає застосування різних механізмів, які включають методи стресових конфліктів, попередження та подолання стресових ситуацій. Важливим елементом є розробка чіткої політики з

управління стресом, яка повинна включати різноманітні стратегії для допомоги працівникам у подоланні стресових навантажень. Наприклад, програми з розвитку навичок стресостійкості можуть включати навчання техніці релаксації, управлінню часом та ефективним спілкуванням. Важливим аспектом є створення комфортного робочого середовища, що забезпечує фізичні умови праці, організаційні процеси та соціальну підтримку.

Методи вирішення конфліктів також грають ключову роль в управлінні стресами. Вони можуть варіюватися від конструктивної комунікації до медіації. Конструктивна комунікація силами сторін висловити свої потреби та непокоєння, зменшуючи таким чином емоційне напруження. У складних випадках залучення нейтральної особи для посередництва може стати ефективним способом досягнення компромісу.

Критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами в організації повинні включати різноманітні аспекти, такі як задоволеність працівників, швидкість реагування на конфлікти, рівень зниження стресу та розвиток комунікативних навичок. Успішні організації регулярно проводять опитування, щоб зрозуміти рівень задоволеності працівників та їхню готовність висловлювати свої думки. Моніторинг частоти виникнення конфліктів і стресових ситуацій, а також оцінка змін у психологічному стані працівників склалася, ефективно реалізуються програми з управління стресом.

РОЗДІЛ 3.

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КЛІМАТУ В ОРГАНІЗАЦІЇ.

3.1. Заходи щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на стан ефективної діяльності організації

Для зниження негативного впливу конфліктних та стресових ситуацій на стан ефективної діяльності організації, можна впроваджувати цілеспрямовані та системні заходи:

1) Створення адаптивної корпоративної культури: Розвивайте таку організаційну культуру, яка сприяє взаєморозумінню, відкритому спілкуванню та вирішенню конфліктів безпосередньо. Адаптивні компанії можуть легше пристосовуватися до змін, зменшуючи ризик стресових ситуацій.

2) Проведення тренінгів і навчань: Організуйте тренінги з навичок комунікації, конфліктології та стрес-менеджменту для працівників. Підвищення компетентності персоналу у вирішенні конфліктів та управлінні стресом може значно полегшити ситуацію.

3) Визначення причин конфліктів: Проводьте аналіз конфліктів для визначення їхніх кореневих причин. Розробка стратегій для попередження конфліктів передбачає розуміння їхнього виникнення.

4) Створення систем психосоціальної підтримки: Розгортайте програми психологічної підтримки для працівників, які дозволяють їм звертатися за допомогою у випадках стресу або конфліктів.

5) Гнучкі робочі умови: Надавайте гнучкі графіки та можливості для відпочинку для працівників, щоб зменшити навантаження та підвищити їхню працездатність.

б) Стимулювання та визнання: Встановлюйте систему стимулювання та визнання досягнень працівників, що може допомагати знижувати рівень стресу та збільшувати задоволеність роботою.

7) Внутрішні комунікації: Забезпечте ефективні системи внутрішньої комунікації, щоб уникнути непорозумінь та конфліктів, пов'язаних зі зневірою та неправильним сприйняттям інформації.

8) Залучення до управління: Залучайте працівників до процесу управління та прийняття рішень, щоб створити відчуття власної участі та важливості, що може знижувати ризик конфліктів.

Ці заходи спрямовані на покращення психологічного клімату в організації та зменшення негативного впливу конфліктів і стресів на ефективність діяльності колективу.

Заходи, спрямовані на зниження негативного впливу конфліктів та стресових ситуацій на стан ефективної діяльності організації, відіграють важливу роль у забезпеченні психологічного благополуччя працівників та оптимізації роботи колективу.

Роль цих заходів полягає в створенні умов для ефективного управління конфліктами та стресами, що дозволяє забезпечити стабільність та продуктивність діяльності організації [11]. Сутність таких заходів полягає в запобіганні виникненню конфліктів та стресів, а також в розробці ефективних механізмів їхнього вирішення.

По-перше, важливо розглядати конфлікти не тільки як проблему, але і як можливість для зростання та розвитку колективу. З цією метою можна впроваджувати програми тренінгів та семінарів, спрямованих на розвиток комунікаційних навичок, емпатії та врегулювання конфліктів.

По-друге, важливо створювати позитивне робоче середовище, сприяючи взаєморозумінню та співпраці. Це може включати в себе заходи для формування командного духу, підтримки колег, а також стимулювання та визнання працівників.

По-третє, важливо впроваджувати системи психологічної підтримки для працівників, які допомагатимуть їм впоратися зі стресом та труднощами. Це може включати консультації, тренінги зі стресменеджменту, а також створення сприятливих умов для балансу між роботою та особистим життям.

Зниження негативного впливу стресових ситуацій на стан ефективної діяльності організації є завданням для керівництва та HR-відділів. Перш за все, організація повинна визнати, що стрес може мати серйозні наслідки не лише для працівників, але й для загальної продуктивності та ефективності бізнесу. Тому необхідно вжити заходи, які створять здорове робоче середовище та зменшать стресові фактори.

Одним із ключових заходів є впровадження програми підтримки психічного здоров'я. такі програми можуть включати тренінги з управління стресом, семінари з розвитку нервової стійкості та навчальні курси з техніки релаксації. Важливо, щоб працівники отримували знання і навички, які дозволяли їм краще справлятися зі стресовими ситуаціями. Наприклад, регулярні заняття з медитації або йоги можуть суттєво знизити рівень тривоги і напруги, підвищуючи загальний емоційний стан.

Систематичний моніторинг робочого завантаження також може суттєво зменшити стрес. Керівництво повинно регулярно оцінювати завантаженість працівників, щоб уникнути перезавантаження. Запровадження гнучкого графіка роботи або можливості віддаленої роботи може значно покращити баланс між роботою та особистим життям. Це дозволяє працівникам організувати свій час так, щоб зменшити стрес і зберегти продуктивність.

Крім того, іншим аспектом є розвиток відкритої і конструктивної корпоративної культури. Заохочення відкритої комунікації між працівниками та керівництвом завдяки створенню довірливого середовища, де співробітники можуть вільно висловлювати свої проблеми та непокоєння. Регулярні зустрічі, на яких обговорюються питання благополуччя працівників і управління стресом, можуть допомогти вам вирішити проблеми на ранніх стадіях.

Організації можуть також впроваджувати різноманітні соціальні програми, які стимулюють колективну підтримку і співпрацю. Проведення командних заходів, спортивних змагань або культурних активностей може не лише знизити рівень стресу, але й покращити взаємозв'язки між працівниками, створюючи почуття спільності. Це дозволяє формувати позитивну атмосферу, в якій працівники відчувають підтримку своїх колег.

Не менше є забезпечення здорових умов праці. Створення комфортного робочого середовища, що включає правильне освітлення, ергономічні меблі та оптимальні температурні умови, може суттєво вплинути на зменшення фізичного стресу. Коли працівники відчувають комфорт, вони менше піддаються стресу і можуть зосередитися на своїй роботі.

Керівництво має активно підтримувати та охороняти здорові звички серед працівників. Наприклад, організація може пропонувати знижки на членство в спортзалах або заохочувати участь у спортивних заходах. Здоровий спосіб життя, включаючи регулярні фізичні вправи і правильне харчування, може суттєво знизити рівень стресу і підвищити продуктивність.

Важливим кроком у зниженні негативного впливу стресу є також проведення регулярних оцінок психологічного клімату в колективі. Організації можуть проводити анонімні опитування для збору зворотного зв'язку з працівниками щодо їх емоційного стану та рівня стресу. Це дозволяє вчасно виявляти проблеми та реагувати на них до того, як вони призводять до серйозних наслідків.

Отже, заходи щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на ефективну діяльність організації є комплексним процесом, що включає розробку програми психічно підтримуючого здоров'я, моніторинг робочого навантаження, відкриту комунікацію, соціальну підтримку, створення комфортних умов праці, заохочення здорового здоров'я та регулярну оцінку психологічного клімату. Реалізація цих заходів не тільки сприятиме зниженню стресу, але й підвищить загальний рівень задоволеності працівників, продуктивність та ефективність організації в цілому.

Продовження заходів щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на ефективність діяльності організації може включати впровадження системи зворотного зв'язку та адаптацію до змін у середовищі праці. Система зворотного зв'язку дозволяє працівникам висловлювати свої думки про організаційні процеси, які впливають на їхній рівень стресу. Наприклад, анонімні опитування або регулярні "сесії зворотного зв'язку" можуть дати цінні відомості про те, які роботи викликають найбільше непокоєння.

Адаптація до змін в умовах праці є ще одним аспектом. З огляду на динамічність сучасного бізнес-середовища, організація повинна бути готовими до швидких змін. Це включає не тільки реагування на зміни в ринку, але й підтримку працівників під час періодів трансформації. Забезпечення належного навчання і підготовки до нових технологій або методів роботи допоможе зменшити невизначеність та стрес, пов'язаний із змінами.

Важливо також забезпечити психологічну підтримку для працівників, які переживають стрес. Введення послуг консультантів або психологів може стати ефективним рішенням. Працівники повинні відчувати, що мають доступ до професійної допомоги у разі потреби, що сприяє створенню атмосфери підтримки і турботи.

Важливим кроком у боротьбі зі стресом є також навчання менеджерів ефективним стилем управління. Керівники повинні бути ознайомлені з методами управління командою, які знижують стрес. Це може включати розвиток навичок активного слухання, емпатії та ефективної комунікації. Якщо працівники відчують підтримку з боку своїх керівників, це додатково знижує їхній рівень тривожності та стресу.

Інтеграція технологій у процеси управління стресом також може виявитися корисною. Наприклад, організації можуть впроваджувати мобільні додатки для моніторингу емоційного стану працівників або використовувати онлайн-платформи для проведення тренінгів з управління стресом.

Технології можуть допомогти в наданні доступу до ресурсів і програм, які сприяють зниженню стресу, і водночас полегшують комунікацію між працівниками та менеджментом.

На завершення заходи щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на ефективну діяльність організації повинні бути багатьма гранями і включати в себе різні аспекти: підтримку психічного здоров'я, моніторинг завантаження, відкриту комунікацію, соціальні програми, комфортні умови праці, забезпечення здорового звика, систему зворотного зв'язку. зв'язку, адаптацію до змін, психологічну підтримку, навчання керівників та інтеграцію технологій. Реалізація цих заходів створює сприятливе середовище для працівників, яке знижує рівень стресу, покращує їхнє благополуччя і, врешті-решт, ефективність організації. Цей комплексний підхід дозволяє компанії не лише зберегти продуктивність у складних умовах, але й забезпечити стійкість і адаптивність у довгостроковій перспективі.

3.2. Проблеми, що виникають під час управління стресами в організаціях

Управління стресами в організаціях є складним і багатограним процесом, який супроводжується численними проблемами та викликами. По-перше, один з основних проблем є недостатнє усвідомлення керівництвом важливості управління стресом. Багато організацій недооцінюють вплив стресу на продуктивність, задоволеність працівників та загальну атмосферу в колективі. Це може призвести до ігнорування факторів стресу, які накопичуються і в кінці-решт призводять до зниження ефективності праці, підвищення плідності кадрів і зростання захворюваності серед працівників.

Другою проблемою є нерівномірний розподіл ресурсів для управління стресом. У багатьох випадках програми підтримки психічного здоров'я або

тренінги з управління стресом доступні лише для обмеженого кола працівників або не фінансуються належним чином. Це створює дисбаланс і може привести до ситуацій, якщо лише частина співробітників отримує необхідну підтримку, тоді як інші залишаються без належної уваги, що може погіршити загальний клімат у колективі.

Наступною проблемою є яскраво чітка комунікація між керівництвом і працівниками. Нерідко співробітники не знають про доступні програми, що підтримуються, або не впевнені в тому, як їх використовувати. Це може сприяти розвитку почуття ізоляції та безнадії, що в своєму часі закінчується рівнем стресу. Відкрита і конструктивна комунікація є ключем до успішного управління стресом, і наявність такої комунікації може створити додаткові труднощі.

Проблема недостатньої підготовки керівників також займає значну роль. Не всі менеджери мають навички та знання для ефективного управління стресом у своїх командах. Це може призвести до неефективного реагування на стресові ситуації, конфлікти та проблеми, що виникають у працівників. Керівники, які не володіють навичками активного слухання або емпатії, можуть випадково погіршити біль, що не досягає рівня стресу у працівників.

Ще серйозною проблемою зростаючий тиск на працівників в умовах високих вимог до продуктивності. У багатьох організаціях змагання за результати та досягнення цілей можуть викликати додатковий стрес. Це особливо актуально в періоди економічної нестабільності, коли працівники можуть відчувати загрозу втрати роботи. Постійний тиск на високих досягненнях результатів може призвести до хронічного стресу, що, у свій час, негативно впливає на здоров'я працівників і загальну продуктивність організації.

Не менш важливим є проблема стигматизації стресу і психічних захворювань. У багатьох культурах існує упередження щодо людей, які звертаються за допомогою питань психічного здоров'я. Це може призвести до того, що працівники не шукають необхідну підтримку, боячись негативних

наслідків для своєї кар'єри. Таке ставлення створює додаткові бар'єри для ефективного управління стресом і ризику розвитку серйозних проблем.

Ще одна проблема виникає в недостатньому врахуванні індивідуальних особливостей працівників. Кожна людина по-різному реагує на стрес, і універсальні рішення можуть не підходити для всіх. Це може стати причиною невдоволення працівників і зниження їхньої мотивації. Важливо, щоб програми управління стресом враховували індивідуальні потреби і вподобання співробітників, пропонуючи різноманітні варіанти підтримки.

Зрештою, проблема недостатньої оцінки ефективності існуючих програм управління стресом також може стати на заваді. Багато впроваджують різноманітні організації ініціативи, але не виконують їх моніторингу та оцінки результативності. Це включає виявлення реальних проблем та необхідність коригування підходів. Без належної оцінки ефективності програми можуть не досягти поставлених цілей, а ресурси можуть продаватися неефективно.

Отже, управління стресами в організаціях стикається з багатьма проблемами, які потребують уваги та рішення. Це включає недооцінювання важливості стресу, нерівномірний розподіл ресурсів, недостатню комунікацію, брак підготовленості керівників, високий тиск на працівників, стигматизацію питань психічного здоров'я, недостатнє врахування індивідуальних потреб та показує оцінки ефективності програми. Адекватна реакція на ці проблеми може суттєво покращити управління стресом і створити здорове і продуктивне робоче середовище.

Управління стресами в організаційних аспектах також стикається з проблемами, пов'язаними із зміною робочого середовища та культурними особливостями. Сучасний світ змінюється з великою швидкістю, що вимагає від працівників адаптації до нових умов. Технологічні нововведення, віддалена робота, зміни в організаційній структурі можуть стати джерелами стресу. Якщо працівники не підтримують підтримку процесу адаптації, це може призвести до відчуття розгубленості та емоційного визнання.

Важливо, щоб організація лише не впроваджувала нові технології, але й забезпечувала належне навчання та підготовку працівників, щоб зменшити стрес, пов'язаний зі змінами.

Крім того, варто відзначити, що в організаціях, де панує токсична корпоративна культура, проблеми зі стресом загострюються. Конфлікти, погане управління, брак довіри між працівниками та керівництвом можуть значно підвищити рівень стресу. У таких умовах працівники часто відчують себе некомфортно і, як внаслідок цього, не можуть повністю реалізувати свій потенціал. Токсичні відносини в колективі можуть призвести до хронічного стресу, що виявляється через фізичні та психічні проблеми, такі як головні болі, тривожність або депресія.

Без того, важливу роль у зниженні стресу змінює середовище праці. Погані умови праці, такі як недостатня освіта, високий рівень шуму або неправильна організація робочого простору, можуть суттєво впливати на психоемоційний стан працівників. Нерідко працівники відчують напруження через фізичний дискомфорт, що досяг рівня стресу. Створення комфортного і безпечного робочого середовища має стати оптимальним для організацій, оскільки це може суттєво знизити рівень стресу.

Додатково, варто отримати результат, що багато організацій традиційно зосереджуються на зниженні стресу в короткостроковій перспективі, не усвідомлюючи, що стратегії, орієнтовані на довгострокові результати, можуть бути більш ефективними. Наприклад, підтримка швидкого впровадження програми може надати тимчасове полегшення, але без комплексного підходу, що включає зміну корпоративної культури та довгострокові програми розвитку, стрес все ще буде залишити проблему.

Не менш важливим є також проблема недостатнього залучення працівників до процесу управління стресом. Часто програми та ініціативи розробляються без активної участі співробітників, що можна призвести до їхнього нерозуміння чи неприйняття. Важливо покращити думку та потреби працівників, запрошуючи їх до участі в розробці та реалізації програми

управління стресом. Це може сприяти також підвищенню мотивації та залученості, а також зменшити стресовість.

Одним із прикладів є компанія Google, яка активно реалізує програми підтримки психічного здоров'я своїх працівників. Компанія пропонує різноманітні ініціативи, включаючи безкоштовні курси з медитації, сеанси йоги та навіть доступ до психологів. Google усвідомлює, що щасливі та зосереджені працівники є більш продуктивними, тому інвестує в їхнє благополуччя. Дослідження показують, що такі програми не лише знижують рівень стресу, але й підвищують загальну задоволеність роботою, знижуючи плинність кадрів.

Ще один приклад успішного управління стресом можна побачити в компанії Zappos, який активно сприяє створенню позитивної корпоративної культури. Тут працівники мають можливість брати участь у тренінгах на тему емоційного інтелекту, що натомість краще розуміти та керувати своїми емоціями, а також спілкуватися з колегами. Zappos пропонує не тільки навчальні програми, але й організовує командні заходи, які сприяють зміцненню міжособистісних зв'язків і зниженню стресу в колективі.

У практиці управління стресами також можна включати спеціальні інструменти, такі як проведення регулярних опитувань серед працівників щодо їхнього рівня стресу та задоволеності роботою. Наприклад, компанія Microsoft впровадила систему регулярних опитувань, що дозволяє співробітникам анонімно висловлювати свої занепокоєння та проблеми. На основі отриманих даних керівництво може розробити стратегії, спрямовані на усунення виявлених проблем, а також інформувати працівників про зміни, що внесені.

Важливим аспектом є також навчання менеджерів навичкам управління стресом. У компанії IBM була запроваджена спеціальна програма навчання для керівників, що включає елементи активного слухання та емоційного інтелекту. Це разом менеджерам ефективно реагувати на стресову ситуацію, пропонуючи підтримку своїй команді, і створює атмосферу довіри в

колективі. Як результат, знижуючи рівень конфліктів, працівники стають більш впевненими у своїх керівниках.

Також важливою є адаптація робочого середовища для зменшення стресу. Наприклад, компанія Steelcase, що спеціалізується на офісних меблях, реалізувала концепцію «гнучкого офісу», де працівники мають можливість обирати робочі простори в залежності від своїх потреб: від тих зон для зосередженої роботи до відкритих просторів для командної роботи. Це дозволяє працівникам оптимально змінювати своє середовище, що знижує відчуття стресу та підвищує продуктивність.

Крім того, в організаціях, де відзначається високий рівень стресу, часто впроваджують програми "відкритих дверей". Це означає, що керівники доступні для спілкування з працівниками з метою обговорення їхніх проблем та ідей. Наприклад, у компанії Buffer керівники виконують регулярні «кава-брейки», де працівники можуть вільно спілкуватися про своє переживання, проблеми або просто обговорити новини компанії. Така практика створює сприятливу атмосферу, у якій працівники можуть відкрито ділитися своїми переживаннями та відчувати підтримку.

Загалом, приклади успішних стратегій управління стресом свідчать про те, що системний підхід до розв'язання проблеми може призвести до суттєвих покращень в організаціях. Інвестиції в психічне здоров'я працівників, активна комунікація, гнучкість робочих процесів і навчання керівників можуть створити сприятливе середовище, яке зменшує стрес і продуктивність. У результаті такі ініціативи не тільки покращують добробут співробітників, але й сприяють загальному успіху та стабільності компаній.

На завершення, проблеми управління стресами в організаціях є багатьма гранями і вимагають комплексного підходу. Недостатнє усвідомлення важливості управління стресом, нерівномірний розподіл ресурсів, недостатня комунікація, брак підготовки керівників, токсична корпоративна культура, погані умови праці, зосередженість на короткострокових результатах, випадки залучення працівників — усі ці аспекти впливають на ефективність управління стресом. Розуміння і усунення цих проблем може створити здорове і продуктивне робоче середовище, в якому працівники можуть зосередитися на досягненнях своїх цілей, відчувачи при цьому підтримку та розуміння зі сторони керівництва. У результаті успішне управління стресом може стати запорукою стабільності та розвитку організації в цілому.

3.3. Рекомендації щодо вирішення виявлених проблем, що виникають під час управління стресами в організаціях.

Вирішення проблеми, що забезпечується під час управління стресами в організаціях, потребує системного підходу та реалізації кількох стратегій, орієнтованих на різні аспекти робочого середовища. По-перше, важливо створити культуру відкритого спілкування, де працівники можуть вільно поділитися своїми переживаннями та проблемами. Для цього керівництву слід активно запроваджувати регулярні зустрічі та збори, на які обговорюються питання, пов'язані зі стресом та його впливом на продуктивність. Наприклад, такі компанії, як Google, проводять щомісячні "ратушні" зустрічі, де працівники можуть задавати питання та про зворотний зв'язок щодо поточних змін у компанії.

По-друге, організації повинні інвестувати в програми навчання для менеджерів, спрямовані на розвиток їх навичок управління стресом. Керівники мають бути обізнаними щодо можливих ознак стресу у своїх підлеглих і вміти реагувати на них. Наприклад, компанія IBM реалізувала

спеціальні тренінги, які навчають менеджерів технік активного слухання та емпатії, що дозволяє їм підтримувати працівників у складних ситуаціях.

Крім того, необхідно забезпечити працівникам ресурси для самопомоги. Організації можуть впроваджувати програми підтримки психічного здоров'я, які пропонують консультації з психологами та тренінги з управління стресом. Прикладом є компанія SAP, яка надає працівникам доступ до платформи для онлайн-консультацій з психологами, що дозволяє їм отримати професійну допомогу в зручний для них час.

Не менш важливим є адаптація робочого середовища до потреб працівників. Зміна організації робочого простору може істотно знизити рівень стресу. Наприклад, компанія Steelcase реалізувала концепцію «гнучкого офісу», де працівники мають можливість вибирати робочі місця в залежності від типу завдання: спокійні зони для концентрації або відкриті приміщення для командної роботи. Це погіршує підвищений комфорт і зменшує стрес.

Ще одним аспектом є запровадження програми фізичної активності. Фізична активність є ефективним способом зниження рівня стресу. Організації можуть впроваджувати щоденні чи щотижневі спортивні заходи, такі як групові заняття йогою або фітнесом. Наприклад, компанія Microsoft проводить регулярні спортивні заходи, що дозволяють працівникам зняти напругу та покращити емоційний стан.

Для вирішення проблеми стресу також слід звернути увагу на баланс роботи та особистого життя. Керівники повинні заохочувати працівників брати відпустки і вихідні дні, щоб уникнути вигорання. Наприклад, компанія Buffer активно пропагує "політику відпустки без питань", що дозволяє працівникам вільно використовувати свої дні відпустки, коли це потрібно, без жодних пояснень. Це погіршення загального благополуччя працівників.

Виключно того, важливо забезпечити адекватну інформацію про ресурси, доступні для зниження стресу. Організації повинні чітко повідомляти про всі програми підтримки, які вони пропонують, щоб

працівники знали, куди шукати за допомогою. Наприклад, компанія Zappos регулярно проводить інформаційні сесії, де працівники можуть дізнатися про доступні ресурси та програмну підтримку.

Завершуючи, організація повинна вирішити різноманітність підходів до управління стресом. Важливо впроваджувати зміни не тільки на рівнях управлінських рішень, але й у повсюдному житті компанії. Систематичний моніторинг стану працівників, підтримка програми адаптації, розвиток корпоративної культури довіри та підтримка — це може істотно знизити рівень стресу в організації, створюючи сприятливе середовище для роботи та розвитку.

Продовжуючи тему рекомендацій щодо вирішення проблем управління стресами в організаціях, варто підкреслити значення індивідуального підходу до кожного працівника. У зв'язку з цією організацією можна запровадити програми коучінгу та наставництва, де досвідчені співробітники або зовнішні фахівці працюють над розвитком навичок управління стресом у молодших працівників. Наприклад, у компанії Deloitte реалізовано програму наставництва, яка готувим новим співробітникам знаходить баланс між робочими вимогами та особистими потребами. Це не тільки рівень задоволеності роботою, а й зменшує ймовірність виникнення стресових ситуацій.

Комп'ютерно також розвивати програми визнання та винагороди, які можуть позитивно вплинути на моральний стан працівників. Створення системи, яка забезпечує досягнення міста, може бути потужним засобом мотивації. Наприклад, у компанії Starbucks проводяться програми визнання, які відзначають зусилля працівників і їх внесок у загальний успіх компанії. Це не тільки самооцінка працівників, але й знижує стрес, пов'язаний із страхом невдачі.

Також важливо забезпечити працівникам можливість навчання новим навичкам, що дозволяє їм справлятися зі стресовими ситуаціями. Організації можуть організувати тренінги з управління часом, які вашим співробітникам

більш ефективно планують свій робочий день, уникати перевантаження та підтримувати баланс між роботою та особистим життям. Наприклад, компанія Intel проводить регулярні тренінги з тайм-менеджменту, які вчать працівників встановлювати пріоритети та керувати їх продуктивністю.

Загальним рішенням є впровадження технологій для моніторингу емоційного стану працівників. Системи зворотного зв'язку, такі як анонімні опитування, можуть допомогти виявити джерело стресу в колективі. Наприклад, компанія Buffer використовує регулярні опитування для збору даних про рівень задоволеності працівників та їхнє психоемоційне благополуччя. Зібрані дані неможливо менеджерам оперативно реагувати на проблеми і запроваджувати зміни в управлінні.

Крім того, варто заохочувати практики самопомоги, такі як техніки релаксації, медитації та уважності. Офіси можуть бути забезпечені спеціальними зонами для відпочинку, де працівники можуть провести кілька хвилин до тиші, практикуючи дихальні техніки або медитацію. Наприклад, у компанії LinkedIn є спеціальні кімнати для медитації, які дають можливість працівникам зняти стрес протягом робочого дня.

Також одним із елементів є встановлення меж між робочим та особистим життям. Керівництво має активно пропагувати використання часу відпустки і вихідних, щоб працівники могли відпочити та відновити свої сили. Наприклад, у компанії Netflix реалізовано політику безлімітної відпустки, яка дозволяє працівникам самостійно планувати час для відпочинку, тим самим знижуючи ризик вигорання.

Останнім часом також стає популярною концепція «гнучного графіка роботи», яка дозволяє працівникам працювати в зручний для них час, що позитивно впливає на баланс роботи та особистого життя. У таких компаніях, як Basecamp, співробітники не можуть вибирати, коли і працювати, що дозволяє їм керувати своїм часом і зменшувати стрес.

Для більш детального розгляду рекомендацій щодо вирішення проблеми управління стресами в організаціях, важливо звернути увагу на практичні

приклади реалізації цих стратегій, які довели свою ефективність у різних компаніях.

1. Культура відкритого спілкування

Створення культури відкритого спілкування можна ілюструвати прикладом компанії Zappos, яка активно заохочує працівників поділитися своїми думками та пережитими через внутрішню платформу для обговорення. Ця ініціатива допомогла знизити рівень стресу серед працівників, потім вони відчують, що їхня думка важлива, а їх переживання враховуються.

2. Програми навчання для менеджерів

Deloitte реалізувала програму розвитку лідерських навичок, яка включає тренінги з управління стресом для менеджерів. Ці тренінги навчають керівників розпізнавати ознаки стресу у своїх підлеглих і ефективно реагувати на них, що веде до зменшення конфліктів і покращення емоційного клімату в командах.

3. Програми підтримки психічного здоров'я

У SAP розробили програму «Mental Health Days», яка дозволяє працівникам взяти кілька днів відпустки, якщо вони відчують емоційне вичерпання. Це не тільки показує, що компанія піклується про своїх співробітників, але й стимулює їх відновлення, що в кінцевому підсумку продуктивність.

4. Гнучкість робочого середовища

Компанія Cisco використовує принципи гнучкої роботи, що дозволяє працівникам самостійно вибирати робочі години та місце роботи. Це зменшує стрес, пов'язаний із щоденними поїздками на роботу, та дає співробітникам більше контролю над своїм життям.

5. Впровадження фізичної активності

Google пропонує своїм працівникам безкоштовні заняття спортом та фітнесом, включаючи йогу та групові тренування. Дослідження показали, що

регулярна фізична активність знижує рівень стресу, покращує настрій і загальну продуктивність.

6. Програми визнання досягнень

Salesforce реалізувала систему визнання, яка відзначає успіх працівників на щоквартальних зустрічах. Це не тільки мотивацію, але й знижує стреси, інші працівники відчувають свою цінність і важливість у компанії.

7. Навчання новим навичкам

Microsoft регулярно проводить тренінги з управління стресом, які допомагають працівникам розвивати навички тайм-менеджменту та стратегії подолання стресових ситуацій. такі програми підвищують впевненість працівників у своїх силах і здатності впоратися зі складнощами.

8. Використання технологій для моніторингу

Компанія Buffer використовує анонімні опитування для збору даних про рівень стресу серед працівників. На основі отриманих даних керівництво здійснює заходи для усунення виявлених проблем, що сприяє створенню більш здорового робочого середовища.

9. Техніка релаксації

LinkedIn має спеціальні зони для медитації та релаксації в офісі, що дозволяє працівникам відволіктися від роботи та зняти напругу. Ці простори сприяють покращенню психоемоційного стану співробітників.

10. Політика відпустки

Компанія Netflix має політику безлімітних днів відпустки, що дозволяє працівникам взяти стільки днів, скільки їм потрібно для відпочинку. Це лише покращує баланс роботи та власного життя, а знижує ризик бадьорості.

Ці приклади ілюструють, як організація може реалізувати рекомендації з управління стресом, створюючи більш сприятливе середовище для своїх працівників. Ключ до успіху досягається в інтеграції цих стратегій у корпоративну культуру, що, у свій час, сприятиме зниженню стресу та підвищенню загального рівня продуктивності. Спільні зусилля працівників і

керівництва в цій сфері можуть привести до значних покращень у якості життя працівників і успішності організації в цілому.

Загалом, для ефективного управління стресами в організаціях необхідно реалізувати комплексний підхід, що включає як організаційні, так і індивідуальні стратегії. Забезпечення підтримки, навчання, гнучкості в роботі, визнання досягнень та створення сприятливого середовища — все це сприяє зниженню стресу, закінчується задоволеність працівників і, зрештою, підвищує продуктивність організації. Реалізація таких рекомендацій може суттєво вплинути на загальне благополуччя співробітників, а також на успіх та стабільність компанії.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі, присвяченому праксеологічним аспектам дослідження мотиваційного клімату в організації, розглядаються важливі питання, що стосуються заходів щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на ефективність діяльності, а також проблеми, які підтримуються під час управління стресами, та рекомендації для їх вирішення.

Для зменшення негативного впливу стресу на продуктивність працівників організаціям слід впроваджувати комплексний підхід, що включає кілька ключових заходів. По-перше, створення сприятливого психологічного клімату на робочому місці, де працівники можуть вільно висловлювати своє переживання та емоції, є числом кроком. Це може бути досягнуто через відкриті комунікаційні канали та регулярні зустрічі, де співробітники можуть обговорити свої труднощі. По-друге, програми навчання та розвитку, які фокусуються на управлінні стресом і розвитку емоційної стійкості, здатні значно підвищити здатність працівників справлятися зі стресовими ситуаціями. Важливість фізичної активності та здорового способу життя не можна недооцінювати; організації можуть заохочувати співробітників до участі в спортивних заходах або надавати доступ до фітнес-програми.

Однак, незважаючи на всі ці заходи, кількість проблем, які виникають під час управління стресами в організаціях. По-перше, недостатнє увага з боку керівництва до питань психічного здоров'я працівників може призвести до невірної сприйняття ситуації, коли стрес підвищується нормою, а не явищем, що потребує втручання. По-друге, нерегулярний моніторинг та оцінка рівня стресу серед працівників можуть призвести до того, що проблеми залишаються непоміченими до їхньої ескалації. Крім того, існує ризик, що програми з управління стресом можуть бути недостатньо адаптовані до конкретних потреб працівників, що знижує їх ефективність.

Для вирішення цих проблем організації застосовують системний підхід до управління стресами, що включає регулярні оцінки стану психічного здоров'я працівників через досвід та інтерв'ю, а також впровадження адаптивних програм навчання, які враховують різні стилі роботи та індивідуальні особливості співробітників. Керівники повинні підтримувати відповідну підготовку, щоб вміти розпізнавати ознаки стресу у своїх підлеглих і надавати їм підтримку. Важливими є також ініціативи, які сприяють формуванню колективу, такі як командні будівельні заходи, які допомагають зміцнити зв'язки між працівниками та знизити рівень стресу.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що ефективне управління стресами в організаціях вимагає комплексного підходу, що завдяки зниженню негативного впливу стресу, усвідомлення можливих проблем і реалізації конкретних рекомендацій для їх зменшення. Лише за таких умов організація забезпечує високий рівень мотиваційного клімату, зменшує вплив стресу на продуктивність працівників і створює здорове робоче середовище, яке сприятиме їхньому.

ВИСНОВКИ

У розділі 1, присвяченій методології дослідження управління стресами в організації, важливі застосування сутності ключових понять, таких як «чя особистості», «стрес» та «благополучне управління стресами», а також їх характерні ознаки. Благополуччя особистості охоплює не тільки фізичне здоров'я, а й почуття та соціальне задоволення, що впливає на якість життя та продуктивність праці. Стрес, у своєму разі дискомфорту, розглядається як реакція факторів на зовнішні або внутрішні подразники, які можуть викликати або порушити функцію. Управління стресами є процесом, оцінками та контролем стресових факторів, з метою мінімізації їх негативного впливу на працівників і забезпечення їх благополуччя.

Історично, підходи до дослідження управління стресами в організації еволюціонували від простого розуміння стресу як негативного чинника до більш комплексного сприйняття, що включає в себе і позитивні аспекти стресу. Дослідники показують на різноманітні теоретичні моделі, такі як модель транзакційного стресу Лазаруса і Фолкмана, які акцентують увагу на індивідуальному сприйнятті стресу та механізмах копіngu, що використовують для його подолання. Це веде до визнання важливості не лише інтервенцій на рівнях організації, а й розвитку емоційної стійкості працівників.

Методи і принципи, які застосовуються в дослідженні управління стресами, включають як кількісні, так і якісні підходи. Кількісні методи, такі як опитування та опитування, можуть отримати статистичні дані про рівень стресу в організації, тоді як якісні методи, наприклад, інтерв'ю та фокус-групи, дають можливість глибше зрозуміти індивідуальні переживання співробітників. Важливим принципом є системний підхід, що забезпечує врахування всіх елементів організації та їх взаємозв'язків, а також етичні норми, що гарантують конфіденційність та добровільність участі.

Таким чином, при дослідженні управління стресами в організації важливо враховувати комплексність явищ, які взаємодіють між собою. Читке розуміння сутності термінів, історії та підходів, а також дослідження методів і принципів створює основу для формування ефективних стратегій, що сприяють зниженню рівня стресу та покращенню загального благополуччя працівників, що, у своїй ситуації, позитивно впливає на продуктивність та атмосферу в колективі.

Стрес є невід'ємною частиною життя організації, що часто відображає стан корпоративної культури. В умовах швидкого розвитку технологій та постійних змін у бізнес-середовищі стрес може проявлятися як на індивідуальному рівні, так і на рівні колективу. Успішні організації визнають, що стрес може мати як позитивні, так і негативні наслідки. На позитивному боці стрес може служити джерелом мотивації та творчості, сприяючи підвищенню продуктивності. Проте, коли стрес стає сильнішим, він може призвести до бадьорості, зниження морального духу, підвищення плідності кадрів і навіть до серйозних проблем зі здоров'ям працівників.

Специфіка прояву стресу в корпоративній культурі може варіюватись у залежності від типу організації, її структури та цінностей. Наприклад, у конкурентних середовищах, де домінує висока продуктивність, стрес може виявлятися у формі тиску на досягнення результатів і термінів. У таких випадках працівники можуть відчувати постійне нервово напруження, що негативно впливає на їхнє психологічне здоров'я. Навпаки, в організаціях, де акцент робиться на співпраці та підтримці, стрес може бути менш вираженим, інші працівники відчують безпеку та підтримку з боку колег та керівництва.

Природа стресу також змінюється у зв'язку з особистісними характеристиками працівників. Люди з високим рівнем тривожності або низькою самооцінкою можуть бути більш вразливими до стресових ситуацій. Особливості протікання в колективі можуть проявлятися у змінах у комунікаційних стресових патернах, зниженні продуктивності, а також у

загальному емоційному стані команди. Важливо, щоб організація розуміла ці аспекти і вживала заходи для пом'якшення негативних наслідків стресу.

Управління в організації передбачає застосування різних механізмів, які включають методи стресових конфліктів, попередження та подолання стресових ситуацій. Важливим елементом є розробка чіткої політики з управління стресом, яка повинна включати різноманітні стратегії для допомоги працівникам у подоланні стресових навантажень. Наприклад, програми з розвитку навичок стресостійкості можуть включати навчання техніці релаксації, управлінню часом та ефективним спілкуванням. Важливим аспектом є створення комфортного робочого середовища, що забезпечує фізичні умови праці, організаційні процеси та соціальну підтримку.

Методи вирішення конфліктів також грають ключову роль в управлінні стресами. Вони можуть варіюватися від конструктивної комунікації до медіації. Конструктивна комунікація силами сторін висловити свої потреби та непокоєння, зменшуючи таким чином емоційне напруження. У складних випадках залучення нейтральної особи для посередництва може стати ефективним способом досягнення компромісу.

Критерії оцінки ефективного управління конфліктами і стресами в організації повинні включати різноманітні аспекти, такі як задоволеність працівників, швидкість реагування на конфлікти, рівень зниження стресу та розвиток комунікативних навичок. Успішні організації регулярно проводять опитування, щоб зрозуміти рівень задоволеності працівників та їхню готовність висловлювати свої думки. Моніторинг частоти виникнення конфліктів і стресових ситуацій, а також оцінка змін у психологічному стані працівників склалася, ефективно реалізуються програми з управління стресом.

У третьому розділі, присвяченому праксеологічним аспектам дослідження мотиваційного клімату в організації, розглядаються важливі питання, що стосуються заходів щодо зниження негативного впливу стресових ситуацій на ефективність діяльності, а також проблеми, які

підтримуються під час управління стресами, та рекомендації для їх вирішення.

Для зменшення негативного впливу стресу на продуктивність працівників організаціям слід впроваджувати комплексний підхід, що включає кілька ключових заходів. По-перше, створення сприятливого психологічного клімату на робочому місці, де працівники можуть вільно висловлювати своє переживання та емоції, є числом кроком. Це може бути досягнуто через відкриті комунікаційні канали та регулярні зустрічі, де співробітники можуть обговорити свої труднощі. По-друге, програми навчання та розвитку, які фокусуються на управлінні стресом і розвитку емоційної стійкості, здатні значно підвищити здатність працівників справлятися зі стресовими ситуаціями. Важливість фізичної активності та здорового способу життя не можна недооцінювати; організації можуть заохочувати співробітників до участі в спортивних заходах або надавати доступ до фітнес-програми.

Однак, незважаючи на всі ці заходи, кількість проблем, які виникають під час управління стресами в організаціях. По-перше, недостатнє увага з боку керівництва до питань психічного здоров'я працівників може призвести до невірної сприйняття ситуації, коли стрес підвищується нормою, а не явищем, що потребує втручання. По-друге, нерегулярний моніторинг та оцінка рівня стресу серед працівників можуть призвести до того, що проблеми залишаються непоміченими до їхньої ескалації. Крім того, існує ризик, що програми з управління стресом можуть бути недостатньо адаптовані до конкретних потреб працівників, що знижує їх ефективність.

Для вирішення цих проблем організації застосовують системний підхід до управління стресами, що включає регулярні оцінки стану психічного здоров'я працівників через досвід та інтерв'ю, а також впровадження адаптивних програм навчання, які враховують різні стилі роботи та індивідуальні особливості співробітників. Керівники повинні підтримувати відповідну підготовку, щоб вміти розпізнавати ознаки стресу у своїх

підлеглих і надавати їм підтримку. Важливими є також ініціативи, які сприяють формуванню колективу, такі як командні будівельні заходи, які допомагають зміцнити зв'язки між працівниками та знизити рівень стресу.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що ефективне управління стресами в організаціях вимагає комплексного підходу, що завдяки зниженню негативного впливу стресу, усвідомлення можливих проблем і реалізації конкретних рекомендацій для їх зменшення. Лише за таких умов організація забезпечує високий рівень мотиваційного клімату, зменшує вплив стресу на продуктивність працівників і створює здорове робоче середовище, яке сприятиме їхньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова Е.В. Соціально-трудоі конфлікти: шляхи розв'язання. К: ІНІСН, 2018. 354 с.
2. Алькема В.Г., Парфененко Д.Ю. Огляд підходів до управління конфліктами в командах проєктів. *Міжнародна науково-практична конференція «Інтелектуальні інформаційні системи в управлінні проєктами та економіці в умовах воєнного стану», Кobleво, 13-16 вересня 2022 р. Праці–Харків: ХНУРЕ, 2022. 135 с., 21.*
3. Ачкасова Л.М., Водолажська Т.О. Управління конфліктами на підприємстві. *Економіка транспортного комплексу, 2022. №40. С.22-28.*
4. Башук Т. О. Управління різними типами конфліктів у креативному колективі. *Маркетинг і менеджмент інновацій, 2012. № 3. С. 111–119.*
5. Біловодська О.А., Кириченко Т.В. Управління конфліктами в системі управління людським потенціалом підприємств. *Економіка і суспільство, 2017. Вип. 10. С. 177-182.*
6. Воднік В.Д. Конфлікти в трудовому колективі: причини, шляхи попередження та розв'язання. *Бюлетень НСПП, 2005. № 11. С. 50–54.*
7. Виноградова В.Є. Управління конфліктами: навчальний посібник для слухачів Університетів «третього віку». Київ, 2017. 53 с.
8. Галустова О.В. Конфліктологія в питаннях і відповідях: навч. посібник. Донецьк: ТК Велбі, Вид-во Проспект, 2007. 216 с.
9. Гальчак А. Механізм управління конфліктами в організації. Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах інноваційного розвитку економіки». Тернопіль: ЗУНУ, 2021. С.77-83.
10. Гранатуров В.М., Шевчук О.Б. Ризики підприємницької діяльності. Проблеми аналізу: навч. посіб. Київ: Зв'язок, 2000. 152 с.

11. Дуткевич Т.В. Конфліктологія з основами психології управління: навчальний посібник. К., 2005. 381 с.
12. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М. Конфліктологія: навч. посіб. К., 2013. 477 с.
13. Іваннікова М. Конфлікти в організації: види, призначення, способи управління. К.: Альфа-Пресс, 2012. 216 с.
14. Іванова Е.Н. Ефективне спілкування і конфлікти. Луцьк: Експеримент, 2019. 70 с.
15. Козирєв Г.І. Конфлікти в організації. Соціально-гуманітарні знання. *Науково-освітній видання*. 2001. №2. С.169-182.
16. Конфліктологія. Питання-відповіді: навч. посібник для вузів / під ред. проф. В. П. Ратникова. Львів, 2014. 567с.
17. Кошелєв А. Н. Конфлікти в організації: види, призначення, способи управління. К.: Альфа-Пресс, 2017. 278с.
18. Криса О.Й. Природа конфліктів в організації. Маркетинг та логістика в системі менеджменту: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2004. 396 с.
19. Криса О. Й. Формування сучасного підходу до ролі конфліктів в організації. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*, 2018. № 526. С.119-127.
20. Локутов С.П. Конфлікти в колективі: причини, управління, мінімізація. Полтава: Вентана-Граф, 2018. 342с
21. Машнова Є. М. Конфлікт-менеджмент як технологія управління конфліктами : автореф. дип. роботи на здобуття освітнього ступеня «магістр»: спец. 281 «Публічне управління та адміністрування». Миколаїв, 2019. 11 с.
22. Мороз О.О. Теорія конфліктів в контексті побудови загальної моделі ефективності сучасного підприємства: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2010. 256 с.

23. Новікова Н. Управління конфліктами в організації: підходи до вирішення та профілактики. *Галицький економічний вісник*, 2013. №2. С.79-83.
24. Обозов Н.Н. Психологія конфлікту і способи його вирішення. Львів, 2013. 326 с.
25. Прикладна конфліктологія: Підручник. Харків: Харвест, АСТ, 2017. 624 с.
26. Тирпак І. В. Основи економіки та організації підприємництва. Харків, 2011. 284 с.
27. Хілуха О.А. Технологія управління конфліктами. *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»*, 2023. № 20(79). С.223-228.
28. Чумиков А. Н. Управління конфліктом. К., 2016. 393 с
29. Афанасенко Л. Розвиток стресостійкості студента у контексті соціально - психологічного забезпечення професійного навчання. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 185 – 203.
30. Баклицька О. П. Психодіагностика. Психологічний практикум : навч. посіб. Львів : СПОЛОМ, 2015. 464 с.
31. Березняк К. М., Накорчевська О. П., Васильєва О. А. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. 2022. № 10(15). С. 401–418.
32. Білова М. Е. Психологічні особливості осіб з різним рівнем стресостійкості (на прикладі працівників стресогенних професій) : автореф. дис. ... канд. псих. наук. Київ, 2007. 20 с.
33. Бужинська С. М., Скляр С. С., Даніліч - Скакун А. А. Стресостійкість студентів як складник успішності навчання у ЗВО. *Габітус*. 2021. Вип. 23. С. 55–59.
34. Бурбан Н., Гузенко І. Особливості стресостійкості й адаптивних здібностей до стресу майбутніх військовослужбовців. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2019. Вип. 1. С. 105–116.

35. Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи : мат - ли Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю / за ред. І. В. Данилюк. Київ : Прима, 2016. 126с.

36. Грибук А. В. Психологічні аспекти виникнення і розвитку емоційного стресу. Актуальні проблеми психології стрес-менеджменту : мат - ли Міжнар. наук.- практ. конф. (26–27 квіт. 2019 р.). Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2019. С. 24–29.

37. Діагностичні методики у наукових дослідженнях (для студентів спеціальності 016 «Спеціальна освіта» денної та заочної форм навчання) : 50 навч. посіб. / укл. Стеблюк С. В. Ужгород : Поліграфцентр Ліра, 2021. 105 с.

38. Дубчак Г. М. Психологія становлення професійної стресостійкості майбутніх фахівців соціономічних професій : автореф. дис. д-ра психол. наук. Київ, 2018. 41 с.

39. Дудка Т. М. Психологічні особливості стресостійкості особистості. URL: <http://ov-ya-ta-ortobiozu-lyudini-psikhoistorichnijvimir/203> (дата звернення: 12.10.2024).

40. Ергієва Л. Стрес: причини й ознаки. Психологічні техніки подолання стресового стану. Психолог. 2012. № 6. С. 48–50.

41. Зайчикова Т. В. Профілактика та подолання стресів як умова підтримки психологічного здоров'я працівників організацій. Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. 2008. № 3(24). С. 135–137.

42. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.

43. Іванова С. П. Психологічна стійкість особистості як фактор протидії негативним впливам. Освіта та суспільство. 2009. 62 – 68 с.

44. Камінська О. Психологічні особливості стресостійкості майбутніх психологів. Науковий часопис НПУ ім.. Драгоманова. 2021. Вип 1. С. 26 – 34.

45. Кириленко Т. С. Психологія : емоційна сфера особистості : навч. посіб. Київ : Либідь, 2007. 256 с.
46. Кім К. В. Особливості розвитку стресостійкості майбутніх правоохоронців у процесі професійної підготовки : дис канд. психол. наук. Харків, 2008. 236 с.
47. Когут О. Структурний аналіз психологічних складових стресостійкості патрульних поліцейських. Правовий часопис Донбасу. 2019. № 2. С. 158–164.
48. Кокун О. М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини : психофізіологічний аспект забезпечення діяльності : монографія. Київ: Міленіум, 2004. 265 с.
49. Корольчук В. М. Обґрунтування організаційної моделі дослідження стресостійкості особистості. Проблеми екстремальної та кризової психології. 2010. Вип. 7. С. 210–218.
50. Корольчук В. М. Психологічні засади дослідження стресостійкості особистості. Наукові студії із соціальної та політичної психології. 2011. Вип. 26. С. 183–192.
51. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини / за ред. І. Я. Коцана. Луцьк : РВВ-Вежа, 2011. 430 с.
52. Кравцова О. К. Стресостійкість особистості як психологічний феномен : основні теоретичні підходи. Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки. 2019. №7. С. 98–117.
53. Крайнюк В. М. Психологія стресостійкості особистості : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2007. 432 с.
54. Кудінова М. С. Структурно - компонентний аналіз феномена стресостійкості особистості. Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2014. № 1(34). С. 156–173.
55. Кузікова С. Б., Зливков В. Л., Лукомська С.. О. Вікові особливості переживання травм війни : інтегративний підхід. Науковий вісник

Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. Вип. 2. 2022. С. 64 – 70.

56. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально - пізнавальної діяльності. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.

57. Лазос Г. П. Резильєнтність : концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. Актуальні проблеми психології. Т. 3 : Консультативна психологія і психотерапія : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка. Київ, 2018. Вип. 14. С. 26–64.

58. Литвинова Г. О., Журавель Н. Т. Тренінг : стресостійкість – шлях до успіху. Київ : НАВС, 2019. 54 с.

59. . Лукомська С. Особливості психологічних травм російсько – української війни у контексті євроінтеграційних процесів. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. Спецвипуск. С. 78–85.

60. Ляшин Я. Є. Копінг у подоланні життєвих труднощів. Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України / за ред. С. Д. Максименка, Л. А. Онуфрієвої. 2017. Вип. 35. С. 293–309.

61. Маєвська А. Визначення стійкості студентської молоді до стресів. V Харківські студентські філософські читання / за ред. І. В. Карпенко. Харків : ХНУ ім. В.Н. Каразіна Харків : Б. В., 2008. С. 205-211.

62. Мартинюк І. Стресостійкість та особливості студентської молоді. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 97–107. URL: http://glib.nubip.edu.ua/bitstream/123456789/5810/1/Martinjuk_kolektivna_monograf%D1%96ja.pdf (дата звернення: 09.10.2024).

63. Методики вивчення повсякденного стресу і способів розв'язання кризових життєвих ситуацій / за ред. Т. М. Титаренко. Київ : Міленіум, 2009. 120 с.

64. Мигаль Г. В., Протасенко О. Ф. Методи підвищення стресостійкості. URL: <https://docplayer.net/30299844-Stresostiykistlyudini-operatora-metodipidvishchennya-stresostiykosti.html> (дата звернення: 12.10.2024).

65. Наугольник Л. Б. Психологія стресу : підручник. Львів : ДУВС, 2015. 324 с.

66. Основи методології та організації наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

67. Павелків Р. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор. 2015. 462с.

68. Поліщук В. М. Вікова та педагогічна психологія. Суми : ВТД Університетська книга, 2007. 330 с.

69. Поліщук О. Психологічні компоненти стресостійкості особистості. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1348> (дата звернення: 10.10.2024).

70. Потапюк Л. М. Особливості формування стресостійкості студентів в умовах російсько – української війни. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія. 2023. (2), С. 34-38.

71. Психологічна допомога особистості, що переживає наслідки травматичних подій : зб. статей / за ред. Т. М. Титаренко. Київ : Міленіум, 2015. 150 с.

72. Ришко Г. М. Психологічна технологія розвитку і підтримки стресостійкості особистості науково - педагогічних працівників вищих навчальних закладів. Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ. : Фенікс, 2014. Т. XII. Психологія творчості. Вип. 19. С. 86–93.

73. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія. Київ : Академвидав. 2005. 360с.
74. Степаненко Л. В. Емоційні властивості в системі копінг - ресурсів особистості. Габітус. 2021. Вип. 21. С. 92–96.
75. Стресостійкість: навчальний посібник / Бардин Н. М., Жидецький Ю. Ц., Кіржецький Ю. І., Когут Я. М., Пряхіна Н. О.; за ред. Я. М. Когута. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 204 с.
76. Тептюк Ю. О. Психологічні умови розвитку стресостійкості у соціальних працівників різних вікових категорій : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2021. 23 с.
77. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу : монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос. Київ : Видавничий Дім Слово, 2020. 178 с.
78. Титаренко Т. М. Способи підвищення психологічного благополуччя особистості, що пережила травму. URL: <https://msu.edu.ua/psixologiyateoriyaipraktika/titarenko-t-m-sposobi-idvishhennya-psixologichnogoblagoopoluchchyaosobistosti-shhoper> (дата звернення: 05.10.2024).
79. Ткачишина О. Р. Особливості соціально - психологічної адаптації особистості в умовах кризових ситуацій. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Психологія. 2021. Т. 32(71). № 3. С. 93–99.
80. Ткачук Т. А. Копінг – поведінка : стратегії та засоби реалізації : монографія. Ірпінь : Нац. ун-т держ. податкової служби України, 2011. 286 с.
81. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : НУБіП, 2017. 548 с.

82. Харченко В. Є., Шугай М. А. Психологічна діагностика та корекція посттравматичного стресового розладу особистості : метод. посібник. Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Остроз. акад.», 2015. 158 с.

83. Циганчук Т. В. Динаміка переживання стресу студентами вищих навчальних закладів : дис канд. психол. наук. Київ, 2011. 274 с.

84. Цимбалюк М., Жигайло Н. Формування стресостійкості студентів в умовах війни для правового та євроінтеграційного процесів. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. 2022. Спецвипуск. С. 128–136.

85. Черпіта М. М. Стресостійкість особистості як психологічна проблема. Наукові записки Вінницького національного університету. Серія. : Соціально - гуманітарні науки. 2013. Вип.2. С. 202–208.

86. Шамне А. Стресостійкість та особливості адаптації студентів - першокурсників до умов навчання у закладах вищої освіти. Психологія стресостійкості студентської молоді / за заг. ред. В. Шмаргуна. Київ : Видав. центр НУБіП України, 2018. С. 140–148.

87. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.

88. Шевченко Р. М. Психологічні умови розвитку стресостійкості жінок – державних службовців : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2020. 22 с.

89. Шпак М. М. Стресостійкість особистості в дискурсі сучасних 55 психологічних досліджень. Габітус. 2022. Вип. 39. С. 199-203.

90. Ющенко І. М. Толерантність до невизначеності як чинник психологічного благополуччя випускників вищих навчальних закладів. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки. 2017. № 4 (1). С. 123–128.

91. Amirkhan D. Stress resistance a social analysis. New Jersey : Prentice Hall, 1982. 229 p.

92. Freud Z. Psychology of the Unconscious. Zwei Schriften Uber Analytische Psychologie - Two Essays on Analytical Psychology. 224p.

93. Horney K. The Psychoanalyst's Search for Self-Understanding, New Haven, CT: Yale University Press. 1994. 78 p.

94. Izard C. Emotion theory and research: Highlights, unanswered questions and emerging issues. Annual Review of Psychology, 2009. 60, pp..1–25.

95. Lazarus R. Stress, Coping, and Health. A Situation-Behavior Approach. Theory, Methods, Applications 1992. Toronto-Bem-Gottingen: Hogrefe & Huber Publishers. 1992. 321 p.

96. Maddi S. Hardiness: The courage to grow from stress. The Journal of Positive Psychology. 2006. No 1(3). P. 160–168